



ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

Διήγημα

Ἐγένετο ἐξαίφνης σιωπή. Οἱ χαρτοπαίχται ἐκντάρχησαν ἐκπληκτοί. Τί ἐξήτει εἰς τὸ καταγώγιόν των ὁ ἱερεὺς; Εἰς τὴν χαμηλὴν ἀσβεστόχριστον αἴθουσαν μὲ τὴν θερμὴν καὶ πνιγηρὰν ἀτμοσφαιρὰν, μὲ τὰς θολὰς λυχνίας, μὲ τὴν πρασίνην τράπεζαν, μὲ τοὺς σωροὺς τῶν νομισμάτων εἰς τοὺς παλμοὺς τοῦ κέρδους, εἰς τὰς ὕβρεις, εἰς τὰς βλασφημίας, εἰς τὰς ἐριδας τί ἔβλεπεν ἡ σεμνὴ καὶ γαλήνιος ἐκείνη μορφή μὲ τὴν λευκὴν γενειάδα καὶ τὸ κατάμαυρον ἔνδυμα;

Ἐκλείσεν ἐν τούτοις τὴν θύραν ὀπισθὲν τοῦ ὁ ἱερεὺς καὶ ἐπροχώρησεν. Ἐκαλησπέρισε καὶ ἐξήτησε τὴν ἄδειαν νὰ καθίσῃ. Τοῦ ἔκαμην τόπον εὐσεβάστως. Τὸν ἐγνώρισαν ὅλοι· ἦτο ὁ παπᾶ-Φιλητᾶς ὁ ἴδιος, ὁ ἐφημέριος τῆς γειτονικῆς ἐκκλησίας. Καλὸς χροστὸς ἄνθρωπος. Ποτὲ δὲν εἶχεν ἀκουσθῆ αὐτὸς διὰ κανὲν ἐλάττωμα. Ἡ παρουσία του εἰς τὸ χαρτοπαικτεῖον ἐγέννησε μυρίας ὑποψίας εἰς τὰς ψυχὰς ὄλων ἐκεῖ..

«Αἱ, παιδιὰ μου» τοῖς εἶπεν εὐθύς ὁ παπᾶ-Φιλητᾶς· «μὴ ντρέπεσθε, ἔακολουθήτε τὸ παιγνίδι σας. Σὰν παραμονὴ ποῦ ξημερώνει αὔριο, ἔλλα νὰ σας τα κόψω κ' ἐγὼ ἕνα χέρι—ἕνα χέρι μονάχα—ἔτσι γιὰ νὰ ἴπῳ μαζὶ σας καὶ τοῦ χρόνου. Θέλετε;

—Θέλουμε, λέει; Ὅ,τι θέλεις δέσποτα μου!

Οἱ παίχται ἀνεκουρίστησαν. Ὁ κόπτης ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἱερέα τὴν χαρτοδεσμίδα, εὐθύς ὡς εἶδεν ὅτι ἔσπεργον ὅλοι εὐχαρίστως τὴν μικρὰν αὐτὴν παρένθεσιν. Ὁ ἱερεὺς ἀνέσυρε τότε ἐκ τοῦ κόλπου του ἕν βαλάντιον καὶ τὸ ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, χωρὶς νὰ τὸ ἀνοίξῃ. Ἀνέμιξε κατόπιν μὲ ἀρετὴν ἀδεξιότητα τὰ χαρτὰ, ἔλαβεν ἕν, τὸ ἐνέπηξεν εἰς τὸ μέσον τῆς δεσμίδος καὶ ἐσταμάτησε.

«Βάνετε μου τώρα» εἶπε· «σηκῶν ὅσα θέλετε καὶ ὅπου θέλετε».

Οἱ θεματισταὶ ἐφάνησαν πρόθυμοι:

«Δέκα φράγκα στὸν ἄσσο.

—Καὶ δέκα στὸ ρήγα.

—Κι' αὐτὰ στὸ πέντε.

—Καὶ τοῦτα ἴδῳ στὸ τρεῖς.

—Καὶ τοῦτα....

—Ἐλάτε, γειά σας, παιδιὰ μου» ἔλεγεν ὁ ἱερεὺς μὲ μειδίαμα, «βάνετε. Ἐνα χεράκι μα-

ναγὰ γιὰ τὸ καλό· δὲν ἔχει τέτσο-τίρο καὶ πάρολι. Ὅποιος θέλῃ νὰ μὲ παίξῃ, ἄς βάνῃ ἀπὸ τώρα. Σηκῶν ὅσα ὅσα».

Τὰ θέματα ἐπιπτον τώρα βροχηδόν:

«Στὴ δάμα, Δέσποτά μου.

—Στὸν ἄσσο.

—Στὸ φάντε.

—Ἐδῶ κ' ἐγώ.

—Κι' αὐτά».

Ἐβαλαν ὅλοι. Ἐγένετο πάλιν σιωπή, καὶ ὅλοι περιέμεναν μὲ ἀγωνίαν νὰ γυρίσῃ πλέον τὰ φύλλα ὁ κόπτης. Πρώτην φοράν ποῦ ἔτυχε νὰ παίξουν μὲ ἄγιον ἄνθρωπον καὶ καθ' ἕνα ἐπίστευον ὅτι τώρα θὰ γνωρίσῃ τὴν τύχην του. Ἐμπρὸς λοιπόν, νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ ἔλθῃ φάτσα. Ποιὸς θὰ χάσῃ καὶ ποιὸς θὰ κερδίσῃ στὸ παράξενο αὐτὸ παιγνίδι... Καὶ εἰς τὴν σιωπὴν τῆς προσδοκίας ἠκούσθη ἔξω ὀργίλος ὁ μυκηθμὸς τοῦ βορραῦ, σείσαντος τὴν οἰκίαν ὄλων καὶ συρίζαντος διὰ τῶν ὀπῶν καὶ τῶν βραγῶν ἐκείνων ὀξέως εἰς τὰ ὄτα τῶν συνηγμένων ἐκεῖ, οἷοναι λέξεις τινὰς συμπαιχίας καὶ ἐλέους, τὰς ὁποίας ὅμως κανεὶς δὲν ἤκουσε τὴν στιγμὴν ἐκείνην... Μόνος ὁ ἱερεὺς ἦτο, φαίνεται, συνειθισμένος εἰς τὴν μυστικὴν γλῶσσαν τοῦ βορραῦ... Ἀπῆκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὰ παιγνιόχαρτα, χωρὶς νὰ τὰ γυρίσῃ· ἔριψεν ἐν βλέμμα ταχὺ ἐπὶ τῶν κύκλῳ συνεσωρευμένων χρημάτων, ὡς νὰ τὰ ὑπελόγησε, καὶ πύχαισθη ἠτένισε κατόπιν ἕνα ἕνα τοὺς περὶ αὐτὸν συμπαίχτας. Ὅλη των ἡ ἀπορία ἐωγραφήθη εἰς τὰ βλέμματα, τὰ ὁποῖα προσήλθον σιωπῶντες ἐπὶ τοῦ ἱερέως. Τί συνέβαινε λοιπόν;

«Παιδιὰ μου» τοῖς εἶπε· «θὰ σας παρακαλέσω μὴ χάρι. Πῆτε πῶς ἔλλατε ὅλοι τέτσοι· πῆτε πῶς ἐχάσατε ὅλ' αὐτὰ ποῦ μοῦ ἔχετε θαλμένα... Γιὰ σας εἶνε μικρὴ ἡ ζημία, μὰ γιὰ μένα μεγάλη ἡ χάρι, καὶ γιὰ κάτι ἄλλους ἀκόμα μεγαλύτερη... Ὁ Θεὸς θὰ σας τὸ πλερώσῃ, γιὰτὶ ἐλεεῖτε πτωχοὺς. Ὅχι λίγες οἰκογενεῖαι καὶ ἀπὸ τῆς γειτονιά μας ἔδῳ βρίσκονται σὲ ἀθλία κατάστασι. Ἡ φτώχεια ἐτοῦτο τὸ χρόνον ρήμαζε τὸν τόπον. Φιλανθρωπία, παιδιὰ μου, φιλανθρωπία... Μὴ λυπηθῆτε τὰ λεπτά σας, γιὰτὶ ἀληθινὰ πιάνουν τόπον. Μέρα ποῦ ξημερώνει αὔριο θὰ τὰ μοιράσω στοὺς φτωχοὺς καὶ στοὺς

δυστυχημένους, νὰ φάγουν, νὰ ζεσταθοῦν καὶ νὰ γιορτάσουν σάν Χριστιανοί. Ἐγὼ εἶμαι φτωχός· ὅ,τι περὶ κάμετε σεῖς· ποῖος ἀπὸ τοὺς πλουσίους μας, ποῦ δίνουν μονάχα γιὰ νὰ γραφοῦν τὰ ὀνόματά τους, θ' ἀκούσῃ τὸ φτωχὸ παπᾶ τῆς ἐνορίας σας; Ὁ Θεὸς βλέπει τὴν πράξί σας, κ' ἐγὼ δὲν θὰ λησμονήσω τὰ ὀνόματά σας, σάν θὰ σταθῶ αὐριο μπροστὰ στὴν Ἁγία Τράπεζα».

Συγκίνησις ἱερὰ κατέλαβε τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. Αἱ λέξεις τοῦ ἱερέως τοὺς ἔκαμαν νὰ βιγῆσωσι. Διαρκούσης τῆς διακεκομμένης, τῆς παρακλητικῆς ὁμιλίας του, ἠγέρθησαν ὅλοι καὶ τὸν περιστοιχίσαν μετὰ σεβασμοῦ.

« Πάρ' τα. Δέσποτά μου, πάρ' τα » ἔκουσε ἀφ' ὧν τὰ στόματά· καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, τῶν ἐμπαθῶν, τῶν ἀγρίων, ἀντήχει τώρα μαλακῆ, ταπεινῆ, κατανύσσουσα. Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀγαθοῦ ἱερέως ἀνέβλυσαν δάκρυα εὐγνωμοσύνης.

« Εὐχαριστῶ, παιδιά μου, εὐχαριστῶ », ἔλεγε·

καὶ ἡ χεὶρ του ἐσύναζε τρέμουσα τὰ χρῆματα, τὰ ὁποῖα ὄθουν πρὸς αὐτὸν γύρω οἱ χαρτοπαῖκται. Ἀφ' οὗ τὰ ἔκαμαν ὅλα ἓνα σωρόν, ἐπὶ τοῦ πρασίνου σκεπάσματος τῆς τραπέζης, ἤνοιξε τὸ βαλάντιόν του καὶ τὸ ἐπέδειξεν. Ἦτο κανόν. Οἱ συμπαῖκται δὲν εἶπον τίποτε. Ὁ ἱερεὺς ἐπανελάβε :

« Εὐχαριστῶ, παιδιά μου, εὐχαριστῶ. Ἐχὼ καλὴ τύχη. Καὶ τοῦ χρόνου».

Ἐφύλαξε τὰ χρῆματα εἰς τὸ βαλάντιόν του, ἐφύλαξε τὸ βαλάντιόν εἰς τὸν κόλπον του καὶ ἐκινήθη νὰ φύγῃ. Ἐκυψάν ὅλοι τότε καὶ ἠσπᾶσθησαν μετ' εὐλαθείας τὴν εὐεργετικὴν του χεῖρα. Διὰ κανέν των κέρδος δὲν ἠσθάνθησαν ἀκόμη οἱ χαρτοπαῖκται ἐκεῖνοι· τόσην ἀγνὴν χαρὰν . . .

Ὁ ἱερεὺς ἀπῆλθε. Καὶ ὁ ὀργίλος βορρὰς ἐξηκολούθη νὰ σείη τὴν οἰκίαν καὶ νὰ συρίζῃ διὰ τῶν ὁπῶν καὶ τῶν βλαβῶν οἰονεὶ λέξεις συμπαθείας καὶ ἐλέους, τὰς ὁποίας ὅλοι ἠσθάνοντο ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς. . . .

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΣΑΔΟΒΑΣ

Κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Ἑρρίκου Σύδελ « Ἡ γένεσις τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας » μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ

ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΤΗΣ ΣΑΞΩΝΙΑΣ ΜΑΪΝΙΓΓΕΝ

[Συνέχεια, ἴδε σελ. 70]

Ὁ πρίγκηψ Διάδοχος τῆς Πρωσίας εἶχε λάβει τὴν διαταγὴν τοῦ Βασιλέως νὰ προελάσῃ πάσαις δυνάμεσι, τὴν πέμπτην ὥραν τῆς πρωΐας, εἰς Καινιγινχόφ... Τὰ στρατεύματά του ἴσταντο δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἦσαν διεσπασμένα ἐπὶ γραμμῆς ἐχούσης μῆκος τριῶν σχεδὸν μιλίων. Τῆ ἐξαιρέσει τοῦ 1. Σώματος καὶ τῶν πρωτοπορειῶν τοῦ 5. καὶ τοῦ τῆς Βασιλικῆς Φρουρᾶς, ἅτινα τὴν προτερῆσαν ἤδη εἶχον διαβῆ τὸν Ἄλβιν, πάντα τὰ λοιπὰ Σώματά του ἔπρεπε νὰ ὑπερβῶσιν ἀκόμη τὸν βιθέντα ποταμόν· μεθ' ὧν δὲ τὴν μεγάλην σπουδὴν δὲν ἦτο ἐφικτὸν ν' ἀρχίσωσι τὴν περαιτέρω προελάσιν πρὸ τῆς ὀγδόης ὥρας, καὶ τότε ἀκόμη ὄφειλον νὰ διανύσωσι τολάχιστον δύο μίλια μέχρι τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐνῶ τὸ μὲν 1. Σῶμα ἔπρεπε νὰ διατρέξῃ πορείαν 2 1/2, ἡ δὲ μεραρχία ἱππικοῦ 2 σχεδὸν μιλίων. Θὰ ἦτο δυνατόν λοιπὸν νὰ παρέλθῃ ἡ μεσημβρία, πρὶν ἢ δυνηθῶσι νὰ λάθωσιν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν συναρθεῖσαν μάχην. Ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε παρατάξεως τῆς δευτέρας στρατιᾶς ἐνοεῖτο ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι αὕτη ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ εἰς τρεῖς φάλαγγας, ἔχουσα ἀριστερὰ, πλησίον τοῦ Ἄλβιν, τὸ ἕκτον Σῶμα ὑπὸ τὴν στρατηγὸν φὸν Μούτιους, ἐν τῷ μέσῳ τὴν Βασιλικὴν Φρουρὰν

καὶ ὀπισθεν αὐτῆς τὸ 5. Σῶμα, δεξιὰ δὲ, ἐγγὺς τῆς Βίστριτς, τὸ 1. Σῶμα, ἀκολουθούμενον ὑπὸ τῆς μεραρχίας ἱππικοῦ. Αἱ πρὸς τὴν προελάσιν διαταγαὶ τοῦ Διαδόχου ἦσαν ἀπλοῦσταται : ὡς πρῶτα σημεῖα διευθύνσεως ἐδόθησαν εἰς τὰς φάλαγγας τρία χωρία, ἐνθα ἡ μεσαία φάλαγγς ἐρίσκατο μόλις εἰς ἀπόστασιν 3000 βημάτων ἀπὸ τῶν εἰς τὰς δύο πτέρυγας φελλάγγων. Κατόπιν δὲ ἔλεγεν ἡ διαταγὴ νὰ προχωρήσῃ ἕκαστος ὅσον τάχιστα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅπου καὶ ἂν τὴν εὕρῃ. Εἶδομεν, πῶς ἡ πρωτοπορεῖα τῆς Βασ. Φρουρᾶς ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἄλβενσλέβεν εἶχεν ἐκκινήσει ἤδη ἐξ ἰδίας προαιρέσεως συνωδᾶ πρὸς τὴν ἐνοίκην τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης διαταγῆς, πρὶν λάθῃ αὐτὴν· τοῦναντίον ὁμοίως ὁ στρατηγὸς Βονὴν, καίτοι παροτρυνθεὶς ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Μόλτικε νὰ ἐνεργήσῃ κατ' ἰδίαν κρίσιν, εἶχε περιμεινεῖ πῶτερον τὴν διαταγὴν τοῦ Διαδόχου καὶ ἀρχίσει ἐπομένως τὴν κίνησιν του περὶ τὴν δεκάτην μόνον. Ἄλλ' ἐξοργὸς ἐρᾶνε πανταχοῦ ὁ ζήλος τῶν στρατευμάτων. Μεθ' ὧν τὴν βλαβερὰν βροχὴν καὶ τὸ διαθεβρεγμένον ἔδαφος, οἱ στρατιῶται ἐπορεύοντο τόσον ταχέως, ὥστε ὑπερέβαλον πάσαν προσδοκίαν τῶν προϊσταμένων των. Καὶ ἂν ἀκόμη ἐπιπτόν τινες ἄνευ πνοῆς καὶ λιπθῆναι, καὶ ἂν ἀκόμη οὐκ ὀλίγοι ἱπποὶ ἀπέθνησκον ἐξου-

γμένοι πρὸ τῶν τηλεβόλων, ἡ μόνη σκέψις : ἐμπρός, ἐμπρός ! ὄθει πάντα τὰ στρατεύματα πρὸς τόσον ταχύτεραν πάντοτε κίνησιν, ὅσον ἐγγύτερον ἀντήχει εἰς τὰ ὄτα των ἡ βροντὴ τῶν μαχομένων πυροβόλων. Ἐπὶ κεφαλῆς ἐβάδιζον πρὸς ἀριστερὰν μὲν ἡ 12 μεραρχία Προνδσίנסκη τοῦ ἕκτου σώματος τῆς Βασ. Φρουρᾶς. Αὕτη ἀφιχθεῖσα εἰς τὸ ἡμισυ τῆς ὁδοῦ, εἶχε πρὸ αὐτῆς τὸ πλατὺ καὶ πρὸς βορρᾶν ἀποτόμως καταπίπτον ὄρος τοῦ Ὀρσένοβες καὶ δεξιὰ τοῦ ὄρους τούτου ἀποψιν πρὸς τὴν κοιλάδα τῆς Βίστριτς, ἐν ἣ ἐξεστίνετο ἡ μάχη. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους διέβλεπον ὑπὸ τὸ συμπλεγμα φιλυρῶν μίαν αὐστριακὴν πυροβολαρχίαν, ἣτις διηύθνε ταχέως τὰ πυρὰ τῆς κατὰ τῆς Βασ. Φρουρᾶς. Ἐπρόκειτο νῦν περὶ τοῦ ζητήματος : ἂν ἤθελον εὐρεῖν τὸ μέρος τοῦτο περὶ σσοτέρας ἀκόμη δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ. Ἐμπρός ! ἦτο πάλιν τὸ σύνθημα· ἡ μεραρχία κατέβη εἰς τὴν πρὸ αὐτῆς πτυχὴν τοῦ ἐδάφους καὶ ἀνέβη κατόπιν μετὰ ταχέων βημάτων τὴν ἀντικεῖ ἀνωφέρειαν. Ἐν τῷ χωρίῳ Ὀρσένοβες ἀπήνησε δύο αὐστριακὰ τάγματα, ἅτινα ἐδιώχθησαν· πάραυτα ἡ μὴ ἀμυνομένη πλέον πυροβολαρχία ἐξηφανίσθη ἐν τάχει, ἡ δὲ πρωσσικὴ μεραρχία ἦτο κυρία τῆς κορυφῆς. Ὁ Ἄλβενσλέβεν ὠδήγησεν ἐν τῷ μεταξῷ τὴν πρωτοπορείαν μάλλον πρὸς δεξιὰ καὶ πρὸς ἄμεσον ὑποστήριξιν τοῦ Φράνσκι : ὅστις ἠξέουρομεν, ὅτι τοιαύτης δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην· ἔβλεπον ἀπ' ἐναντίας κάτω εἰς τὴν κοιλάδα τὸν πρὸς τὰ ὀπισθεν διαταχθέντα ἀντίπαλον νὰ ὑποχωρῇ πρὸς ἀνατολὰς εἰς μακρὰς φάλαγγας, εἰς τὰς ὁποίας ἐπήνευον μὲν μάλλον βλάβην διὰ τοῦ πυροβολικοῦ καὶ προσβολῶν τινῶν τοῦ πεζικοῦ. Ὁ ὑποχωρήσας ἐχθρὸς παρατάχθη κατόπιν τῆ διαταγῆ τοῦ Βένεδεκ ἐπὶ τῶν χαμηλῶν λόφων, τῶν ἐπιπεδουμένων ἀπὸ τοῦ Χλοῦμ μέχρι τοῦ Ἄλβιν, καὶ ἐκαλύθη ἐκεῖ ὑπὸ 24 τηλεβόλων, τὰ ὁποῖα ὁ Βένεδεκ εἶχε προπέμψει ἐκ τῆς μεγάλης ἐφεδρείας πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ Διαδόχου. Ἐν τῷ μεταξῷ ἡ Βασ. Φρουρὰ κατέσχε τὸ χωρίον καὶ τὴν ῥαχίν τοῦ Μάσλοβετ· ἐφθασεν ἡ εἰδησις, ὅτι μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐμελλε ν' ἀφιχθῇ ἡ δευτέρα μεραρχία τῆς καὶ μετ' ἄλλην ἀκόμη ἡμίσειαν ὥραν τὸ 1ον καὶ τὸ 5ον Σῶμα, συγχρόνως δὲ ἀνήγγειλεν ὁ στρατηγὸς φὸν Μούτιους, ὅτι παρὰ τὴν δωδεκάτην μεραρχίαν τοῦ Σώματος του καὶ ἡ ἐνδεκάτη εἶχεν ἀρχίσει τὸν κανονιοβολισμόν. Ἐὰν ἔως τότε ὑπῆρχεν εἰσέτι ἐνδοιασμός τις, ἤδη ἐξέλειπε, μετασπεόμενος εἰς πλήρη πεποίθησιν περὶ τῆς νίκης. Καὶ πάλιν τὸ σύνθημα ἦτο : ἐμπρός ! καὶ ἄνευ χρονοτριβῆς ὁ στρατηγὸς Χίλλερ φὸν Γαίρτριγγεν ὠδήγησε τὴν μεραρχίαν του πρὸς ἔροδον κατὰ τοῦ ὕψους τοῦ Χλοῦμ, τοῦ δεσπόζοντος τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Παρατηρούμενη ἀπὸ μακρὰν ἡ στρατιω-

τικὴ αὕτη πράξις ἠδύνατο νὰ φανῇ παράτολμος, ἢ μάλλον ἄφρον. Τὸ ὕψωμα εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τῆς ταξιαρχίας Ἀππιάνου μετὰ 6 ταγματῶν καὶ ἰσχυρᾶς πυροβολαρχίας. Πολὺ πλησίον πρὸς δυσμὰς ἐν τῷ δάσει πρὸ τοῦ Λίπα ἴστατο ἀκεραία ἡ ταξιαρχία Βένεδεκ, πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὀλόκληρον τὸ 4. Σῶμα μετὰ τῶν πυροβολαρχιῶν του, ὡσαύτως δὲ ἡ μεγάλη σειρὰ τῶν τηλεβόλων τῆς ἐφεδρείας τοῦ στρατοῦ, τὰ πυρὰ τῶν ὁποίων ἐσάρωνον τὴν πρὸ αὐτῶν κοιλάδα καὶ, ὅπως ἐφαίνετο, ἔπρεπε νὰ ἐμποδίσωσι πάσαν προσέγγισιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἐν τούτοις ὁμοίως καὶ πρωσσικαὶ ὀπίδες ἐνέσκηπτον πολὺ ἐπαισθητῶς εἰς τὸ χωρίον Χλοῦμ, ὥστε ὁ στρατηγὸς Ἀππιάνος, πεποιοῦς εἰς τὸ ἀδύνατον τῆς προσβολῆς, ἕνεκα τῶν μνημονευθέντων λόγων, ἀφῆκεν ἐπὶ τῶν ὕψωμάτων ἐν μόνον τάγμα πρὸς ἐπιτήρησιν· μὴ θέλων δὲ νὰ ἐκθέσῃ τὰ λοιπὰ στρατεύματά του εἰς τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικόν, ἐποποθέτησεν αὐτὰ μάλλον πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ τῆς κατωφερείας τοῦ βουνοῦ. Ἄλλ' ἡ ἀπὸ τὸ Μάσλοβετ εἰς τὸ Νέδιελιστ ἄγουσα σχηματίζει βαθέως διατεταμημένην στενωπόν, ὅμοιοι δὲ χαραδραὶ καὶ κοιλάσματα ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς κλιτύος πρὸς τὴν κορυφὴν· ἕς προσθέσωμεν ἔτι καὶ τὰ πικρὰ σύννεφα καπνοῦ πυριτιδῶς, ἅτινα ἡ βογοερὰ ἀτμοσφαιρὰ ἐπίεζε πρὸς τὸ ἔδαφος : — συλλυβήδην εἰπεῖν, τὰ πρωσσικὰ τάγματα, ἀποκεκομμένα διὰ τῶν χαραδρῶν καὶ κοιλωμάτων ἐκείνων, κατόρθωσαν νὰ φθάσωσιν ἀπακλήρητα μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῆς κατωφερείας τοῦ βουνοῦ καὶ νὰ ἐπιπέσωσιν ἐξαιφνης ἐπὶ τῶν πλησιεστέρων πυροβολαρχιῶν καὶ ταξιαρχιῶν τοῦ 4ου Σώματος. Τότε κατεδείχθη, πόσον οἰκτροῦς εἶχον δεκατισθῆ καὶ ἀποθαύρυνθῆ τὰ στρατεύματα ταῦτα ἐκ τῆς πάλης ἐντὸς τοῦ δάσους τοῦ Σβίπ : ἄνευ ἀντιστάσεως σχεδὸν ἔδραμον ἐν ἀτάκτῳ φυγῇ πρὸς νότον, ἐγκατέλειψαν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν πυροβόλων των καὶ ἀφῆκαν ἀνοικτὴν διὰ τὴν ἀντίπαλον τὴν εἰσοδὸν πρὸς τὴν τὴ πᾶν ἀπορατίζουσαν ἔσθιν. Ἐν ταχεῖα ἐφῆδω ἡ Βασ. Φρουρὰ ἀνέβη μετὰ ταῦτα τὸ τελευταῖον ὕψωμα ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν· τὸ Χλοῦμ προσεβλήθη ἐξ ὧν τῶν μερῶν, τὸ δὲ ἐκεῖ ἐχθρικὸν τάγμα κατεσυντρίφη καὶ ἠχμαλωτίσθη. Καὶ χωρὶς νὰ σταματήσωσιν, οἱ Ἡρώσσοι ἐξηκολούθησαν τὴν τόσον ἐκπλακτικὴν ἐπιτυχίαν των. Ἐν μέρος τῆς μεραρχίας ἐφόρμησε κατὰ τοῦ πρὸς νότον τοῦ βουνοῦ κειμένου χωρίου Ρόσβεριτς καὶ ἔτραψεν ἐκεῖ διὰ τῶν διασπυρούμενων φονικῶν πυρῶν του εἰς δρομαίαν φυγὴν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ταξιαρχίας Ἀππιάνου καὶ δύο συντάγματα ἱππικοῦ. Ἄλλο μέρος ἀπέκρουσε δύο ἀποπείρας, ἕς ἐκ τοῦ δάσους τοῦ Λίπα ἐξέτελεσεν ἡ ταξιαρχία τοῦ Βένεδεκ πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ Χλοῦμ, ὅτε δὲ ὀλίγον ὕστερον ἐφθασε καὶ ἡ πρωτοπορεῖα τῆς δευτέρας μεραρχίας τῆς Φρου-

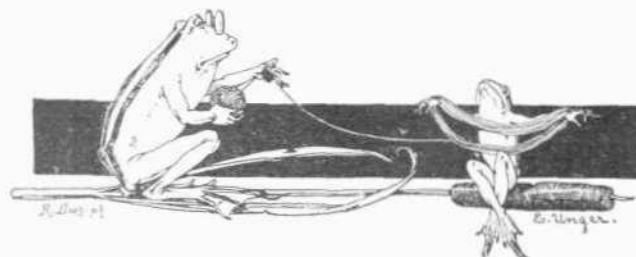
οἶος, ἀπεσπάρθη ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἐχθροῦ κατ' ἀρχάς μὲν τὸ δάσος, κατόπιν δὲ τὸ χωρίον Λίπα, ὃ Ἀρχιδούξ Ἐρνέστος ἠναγκάσθη νὰ υποχωρήσῃ καὶ μέγα μέρος τῶν πυροβοληρῶν, τῶν ἐξεμυσσῶν τόσον φοβερὰ πυρὰ κατὰ τῆς πρώτης στρατιᾶς προσεβλήθη εἰς τὰ νῦτα καὶ κατελήφθη δι' ἐφόδου.

Ἡ 12η μεραρχία, ἔχουσα τὴν ἡμέραν ταύτην 6 τάγματα μόνον, ὤθησε τὴν πλειοῦν τοῦ Ἀλβέως ἱσταμένην ταξιαρχίαν Ἐρρίκος ἐκεῖθεν τῆς Τροτίνκας καὶ πρὸς τὸ χωρίον Λόγκενιτς, ὅπου ἐν πεισματώδει πάλιν ἡ αὐστριακὴ ὀπισθοπορεία ὑπερήσπισε τόσον καιρὸν, ἕως οὗ ἡ ταξιαρχία εἶχε φθάσει διὰ τῆς ἐκεῖ γεφύρας εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀλβέως. Ὀλίγον περαιτέρω πρὸς δυσμὰς ἡ ἐνδεκάτη μεραρχία προχώρησε κατὰ τὸ Νέδιελιστ καὶ διηυθύνθη πρὸς τὰς ἐκεῖ ἱσταμένας λοιπὰς ταξιαρχίας τοῦ 2ου ἐχθρικοῦ Σώματος. Ὅπως μαρτυρῆ τὸ αὐστριακὸν Ἐπιτελεῖον: «αὐτοὶ μετὰ τοὺς μέχρι τοῦδε ἀγῶνας δὲν εὐρίσκοντο πλέον εἰς ἀκούστων καλὴν κατάστασιν, ἔν' ἀντιτάξωσι τακτικὴν καὶ τελεσφόρον ἀντίστασιν.» Χωρὶς νὰ περιμένωσι τὴν ἐπίθεσιν τοῦ πρωσσικοῦ πεζικοῦ καὶ ἅμα ἐπέσκηψαν ἐπ' αὐτῶν αἱ ὀπίδες τῆς 11ης μεραρχίας, ἤρχισαν τὴν υποχώρησιν, κεκαλυμμένοι ὑπὸ τῆς μεραρχίας ἱππικοῦ τοῦ Τάξης, καὶ ὁ ὁδηγὸς αὐτῶν Κόμης Θεὸν ἔσπευσε τὸ οἰκτρὸν τῆς ἡμέρας τῆς μάχης ἔργον του, σπεύδων νὰ θέσῃ εἰς ἀσφάλειαν πέραν τῆς πλειοστέρας γεφύρας τοῦ Ἀλβέως ἐκ τὸν καὶ τὸ Σώμα του, ἀδικροῦν περὶ τῆς τύχης τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ στρατοῦ.

Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν εἶχε διασπαρῆ καθ' ὅλα κληρίαν τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Αὐστριακῶν, τὰ δὲ νῦτα τοῦ κέντρου εὐρίσκοντο ἕνεκα τούτου εἰς μέγιστον κίνδυνον. Προσθετέον δ' ἔτι ὅτι καὶ ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ ὑπέστη κατὰ τὰς ὥρας ταύτας ὁμοίαν τύχην, ἂν καὶ ὄχι κατὰ τὸν τρόπον ἕδοξον. Ὀλίγον ὕστερον ἀπὸ τῆς μεραρχίας Κάνσταϊν, ὅπως εἶδομεν ἀνωτέρω, κατέλαβε δι' ἐφόδου τὸ χωρίον Ἄνω-Πρίμ, ἡ 14η πρωσσικὴ μεραρχία ὑπὸ τὴν στρατηγὸν φὸν Μούνστερ (von Münster) ἐπέβηκεν ὡσαύτως τὴν πορείαν τῆς ὑπεράνω τῆς γε-

φύρας τοῦ Νέγανιτς καὶ τότε ὁ στρατηγὸς Ἐρ-βερτ φὸν Μπίττενφελτ διετάξεν ἐκεῖνην μὲν νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ Κάτω-Πρίμ, τούτην δὲ νὰ κυριεύσῃ τὸ προεξέχον ὕψωμα τοῦ Πρόβλου. Ὁ Πρίγκιψ διάδοχος τῆς Σαξωνίας ὁμοίως εἶχε διίδει ἐν τῷ μεταξῷ, εἰς πόσον μέγαν βαθμὴν ἐκλονίσθη τὸ ἠθικὸν θάρρος καὶ ἡ πειθορχία τῶν Αὐστριακῶν συναδέλφων του ἕνεκα τῶν πρὸ μεσημβρίας ἐπελθόντων ἀτυχημάτων ἐκ τοῦ Ἄνω-Πρίμ ὁ ἀντίπαλος ἠδύνατο νὰ διακόψῃ τὰς γραμμὰς υποχωρήσεώς του, καὶ μακρόθεν ἀπὸ τοῦ βουνοῦ τοῦ Πρόβλου παρετήρησε τὴν υποχώρησιν τοῦ δεξιοῦ κέρματος. Τότε ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ πλέον τὸν ἀπηλπισμένον ἤδη ἀγῶνα, ἀλλὰ νὰ δώσῃ τὴν ἐντολήν εἰς τινὰ σαξωνικὰ τάγματα, ὑποστηριζόμενα ὑπὸ ἰσχυροῦ πυροβολικοῦ, νὰ ὑπερασπίσωσι βραχὺν μόνον χρόνον τὰ δύο ἀπειλούμενα σημεῖα πρὸς κάλυψιν τῆς ὀπισθοχωρήσεώς του. Τὰ γενναῖα σαξωνικὰ στρατεύματα ἐξετέλεσαν τὴν διαταγὴν μετὰ θάρρους καὶ ἐθελουσίας· ἀλλ' οἱ ἐπιτιθέμενοι ἄνδρες τοῦ Ρήνου καὶ τῆς Γουεστφαλίας, ἐμφορούμενοι ὑπὸ τῆς αὐτῆς γενναϊότητος καὶ ἀφοσιώσεως, δὲν ἐκωλύοντο ὑπὸ τῶν πυρῶν τῶν ἐχθρῶν πυροβοληρῶν, καὶ ταυτοχρόνως σχεδὸν ἐκυριεύθησαν τὰ δύο χωρία. Τούτου γενομένου καὶ ἔνευ διαμονῆς οἱ νικηταὶ ἐχώρησαν πάλιν πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἀπώθησαν μετὰ πάλιν αἰματηρὰν δι' ἀμφοτέρω τὰ μέρη τὴν ἐχθρὴν ἐκ τοῦ δάσους τοῦ Μπὼρ καὶ Μπορσίτσα τοῦ εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ τοῦ Πρόβλου κειμένου. Δύο πρωσσικαὶ μεραρχίαι 26,000 ἀνδρῶν ἐξετέλεσαν τὴν καθήκονα τοῦτο κατὰ 39,000 Αὐστο-Σαξωνίων. Ὅτε οἱ Πρωσσοὶ ἐφθασαν εἰς τὴν ἐσχάτην ἄκραν τοῦ δάσους, ἱστάντο εἰς τὰ νῦτα τοῦ ὕψωματος τοῦ Λαγγενγύρ, ἐκ τοῦ ὁποῖου ὁ στρατηγὸς Γάβλαντς ἔσπευσε νῦν ν' ἀποσύρῃ τὸ 10 σῶμα. Ἡ κεφαλὴ τῆς στρατιᾶς τοῦ Ἀλβέως ἦτο λοιπὸν κερχωρισμένη ἀπὸ τοῦ Ρόσβεριτς, τῆς τελευταίας κατακτῆσεως τῆς πρωσσικῆς φρουρᾶς, ὑπὸ διαλείμματος 3¼ ὥρας μόνον· τόσον γοργῶς αἱ στρατικαὶ τῆς Πρωσίας εἶχον προχωρήσει ἐκ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ πρὸς πλήρη σχεδὸν περικύκλωσιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ.

[Ἐπιτελεῖον συνέχισα]



ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ

[Συνέχισα· ἴδε σελ. 65]

Β'.

Αἱ δύο οὐσιώδεις ἀρχαὶ τῆς ἐκφράσεως. — Ἀπορία φάλτου βῆξ. — Διατὶ βῆχει ὁ ἄπορον; — Μηχανισμὸς τῆς πράξεως τοῦ βῆχος. — Τὸ αἰσθητικὸν τῆς γεύσεως ὡς πηγὴ τῆς ἐκφράσεως τῆς ἠθικῆς πικρίας τοῦ ἀτόμου. — Εἰκὼν 9 καὶ 10, Γλυκεῖα ἐκφράσις. — Εἰκὼν 11, Ποῖα ἡ ἀρχὴ τοῦ φιλήματος.

Μία τούτων εἶνε ἡ ἀρχὴ τῶν ὠφελίμων συνθημάτων ἢ ἔξωρ καὶ ἡ τοῦ συνδέσμου ἢ συνδυασμοῦ (principe d' association). Δηλαδή κινήσεις τινὲς ἀπλᾶί ἢ σύνθετοι, ἀμέσου ἢ ἐμμέσου ὠφελείας διὰ τὸ ζῶον ἢ τὸν ἄνθρωπον λαμβάνουσι χώραν ἐν τοιαύτῃ ἢ τοιαύτῃ ψυχολογικῇ καταστάσει πρὸς ἐκδήλωσιν ἢ ἱκανοποίησιν ταύτης· ὅσας δὲ δι' οἰονδήποτε ἄλλον λόγον ἢ αὐτὴ ψυχολογικῇ συναισθηματικῇ κατάστασις παράγεται, ἔστω καὶ ἐν πολλῷ ἤττονι βαθμῷ ἐντάσεως, ἢ δύνάμει τῆς ἐξέως ἢ συνθηματικῶν εἰρημένων κινήσεων, ἢ συχνάκις τὸ ἄτομον ἐξετέλεσεν, ὡς καὶ ὁ συνδυασμὸς αὐτῶν, τείνουσι νὰ παραγάγῃσι τὰς αὐτὰς κινήσεις, ἂν καὶ αὐταὶ πολλάκις οὐδεμίαν πλέον ὠφελείαν πρόξενά εἰσιν. Ἄνεφέρμεν ἤδη ὀλίγον ἀνωτέρω δύο παραδείγματα, τοῦ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς εὐρισκομένου καὶ ἀποκαλύπτοντος ἔνευ λόγου πλέον τοὺς κινῶντας ἄνθρωπον, ὡς καὶ τοῦ κινῶν, ὅστις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς αἰθούρας ἐκτελεῖ κινήσεις διὰ τῶν ποδῶν του πρὸς ἐκκακῆν δῆθεν αὐτοῦ. Ἄς φέρωμεν καὶ ἄλλο παράδειγμα· ὑποθετήσω ὅτι περιμένει τις ἀνυπομένως καὶ μετ' ἀγωνίας ἐπιστολὴν σπουδαίαν, καὶ ἀνελπίζτως δὲ λαμβάνων τὴν εἶδησιν παρὰ τοῦ ὑπηρετοῦ, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπιστολὴ ἐν τῷ ταχυδρομείῳ, ὀργίζεται σφόδρα, συσφίγγει τὴν πυγμὴν καὶ τοὺς ὀδόντας, καὶ διὰ τῆς σπασμωδικῆς ὕψεως τῆς γωνίας τοῦ στόματος ἀποκαλύπτει τὸν κινῶντα, βλασφημεῖ, κινεῖται, τύπτει τὰ ἔψυχα ἀντιεῖμενα κ.τ.λ. Πάσκι αὐταὶ αἱ κινήσεις τοῦ προσώπου, αἵτινες ἐσχημάτισαν τὴν ἐκφράσιν τοῦ προσώπου τοῦ ὀργισθέντος ἀνθρώπου, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι αἱ τοῦ σώματος, εἶνε ἐντελῶς ἀνωφελεῖς πλέον καὶ περιτταί, διότι οὔτε διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ὀδόντων πρόκειται οὗτος νὰ κατασπαράξῃ ὡς θηρίον ἀντίπαλόν τινος, οὔτε διὰ τῆς πυγμῆς νὰ ἐπιτεθῇ καὶ τύψῃ αὐτόν. Αἱ κινήσεις ὁμοίως αὐταὶ ἢ αἱ ἐκφράσεις ἐγένοντο συχνάκις ἄλλοτε καὶ ἦσαν ὠφέλιμοι, ὅτε πράγματι ὑπῆρχεν ἀντίπαλος τις ἢ κίνδυνος, καθ' οὗ ὠφελεῖ νὰ γίνῃ ἡ ἐπίθεσις, ἕνεκα δὲ τῆς ἐξέως ἢ συνθηματικῶν κινήσεων (ἢ ἐξῆς ἀποκατακατὰ διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως τῶν αὐτῶν κινήσεων ἐν ταῖς αὐταῖς περιστάσει) ἐπαναλαμβάνονται αὐταὶ αὐτομάτως καὶ εἰς ἄλλας ἀναλόγους τῆ ἀνωτέρω ψυχολογικῆς καταστάσεως δι' ἄλλον λόγον

προκληθείσας, ἐπαναλαμβάνονται δὲ δυνάμει τῆς ἀρχῆς τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀναλόγων ψυχικῶν καταστάσεων (principe d' association), ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν αὐτῶν κινήσεων ἢ ἐκφράσεων καθ' ἑξῆς ἢ ἄλλοτε κτηθεισῶν, καίτοι αὐταὶ πλέον ἐντελῶς ἀνωφελεῖς καὶ περιτταί εἰσιν ἐν τῇ νέᾳ καὶ ὅλως διαφόρῳ περιστάσει.

Ἄλλο παράδειγμα· ἐκκυστος γνωρίζει τὸ λόγιον: ἀπορία φάλτου βῆξ. Ὅταν τις ἐν τῇ βῆξ τοῦ λόγου, ἢ καὶ πρὶν ἀρχίσῃ νὰ ὁμιλήσῃ, εἰρεθῇ ἐν τῇ κομικοτραγικῇ θέσει νὰ μὴ γνωρίζῃ τί νὰ εἴπῃ, τότε ἀκουσίως ἐρηοῦρηται, καὶ ἐκτελεῖ ξηρὰς τινὰς καταπύσεις. Διατὶ βῆχει ὁ ἄπορον; Τίς ὁ λόγος καὶ τίς ὁ μηχανισμὸς τῆς κινήσεως τούτης ἢ ἐκφράσεως τῆς ἀπορίας; Τὸ συναισθηματικὸν ἐκ τῆς ἀπορίας εἶνε στενοχωρία τις καὶ δυσφορία ψυχικὴ ὅλως ἀνάλογος τῇ δυσφορίᾳ καὶ στενοχωρίᾳ, ἣν αἰσθάνεται τις ἐκ τῆς παρεμποδίσεως τῆς ἐλευθερίας ἀναπνοῆς ὑπὸ σώματος στενοῦντος τῶν σωλήνα τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, τῆς βλέννης· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συνειθίσκαμεν πρὸς ἔρσιν τῆς σχετικῆς δυσφορίας, τῆς ἐκ τῆς στενωπέσεως τῶν βρόγχων διὰ τῆς βλέννης παραχθείσης, νὰ ἀποβάλωμεν ταύτην διὰ τῆς βῆξ, ταύτέστι διὰ σειρᾶς κινήσεων μυϊκῶν πρὸς ἀπόχρεμψιν. Ὁ μηχανισμὸς τῆς πράξεως τούτης εἶνε ὁ ἐξῆς: ἀφ' ἐνὸς ἔχομεν τὸ δυσάρεστον συναισθηματικὸν ἐκ τῆς αἰσθητικῆς σφάραξ τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν προκληθῆν διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ ὑπὸ τῆς βλέννης τοῦ βρόγχου ἢ τοῦ λάρυγγος, ὡς καὶ διὰ τῆς δυσχερεστερίας πῶς ἕνεκα τῆς στενωπέσεως τῶν βρόγχων γενομένης ἀναπνοῆς· ἀφ' ἑτέρου ἐκ τοῦ ἐγκεφαλικοῦ τούτου κέντρου ὁ ἐρεθισμὸς μετακίδεται εἰς τὰ κινητικὰ κέντρα τοῦ ἐγκεφάλου, ἀφ' ὧν λαμβάνουσι τὴν ἀρχὴν τὰ νεῦρα, τὰ συστέλλοντα τοὺς ἐκπνευστικούς μῦς τοῦ θώρακος ὡς καὶ τοὺς βρογχικούς, συσπόμενους ταχέως καὶ μετὰ δυνάμει, ὅπως καὶ παράγεται ἡ βῆξ καὶ ἡ ἀπόχρεμψις.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ συναισθηματικὸν ἐν ἀπορίᾳ εὐρισκομένου ἀνθρώπου εἶνε ἀνάλογον τῷ ἀνωτέρω, τὰ δύο ταῦτα συνδυάζονται εὐκόλως· ἀλλ' ἤδη διὰ τὴν ἐκ βλέννης δυσφορίαν, ὡς ἐκ τῆς συχνότητος καὶ ἐπαναλήψεως τῶν γνωστῶν κινήσεων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως τῆς βῆξ, ἢ νευρικῆς ὁδῆς, ἢ ἀκολουθεῖ ὁ ἐρεθισμὸς, ἀπὸ τοῦ αἰσθητικοῦ μέχρι τοῦ κινητικοῦ κέντρου καὶ τῶν νεύρων, ἐγένετο πεπατημένη, οὕτως εἰπεῖν, καὶ συνήθη, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ δεῦτερος ἐρεθισμὸς, ἦτοι τὸ ἐκ τῆς ἀπορίας ἢ ἀμηχανίας συναισθηματικὸν, καθὼ ἀνάλογος τῷ πρώτῳ καὶ συσπόμενος μετ' αὐτοῦ, θὰ ἐκδηλωθῇ ἀσυνειδήτως καὶ ἀνταντακαστικῶς σχεδὸν τῷ τρόπῳ διὸ τὸ πρῶτον εἰσέτις ἤδη πεπατημένης καὶ συνήθους καὶ ὁδοῦ, συμφώνως πρὸς τὸν γνωστὸν ἐκ τῶν ἠθικῶν νόμων τοῦ Müller, καθ' ὃν: ἡ ἀναπνοὴ τῶν νευρικῶν ἰνῶν αὐξάν-

νει μετὰ τῆς συχνότητος τοῦ ἐρεθισμοῦ αὐτῶν. Διὰ τὸν φυσιολογικὸν τοῦτον λόγον πλεῖσται ὄσκι ἐκ τῶν περιπλοκῶν κινήσεων ἢ πράξεων, ἃς καθ' ἑκάστην ἐκτελοῦμεν καὶ τὰς ὁποίας μετὰ δυσκολίας καὶ μεγάλης προσπάθειας ἐν ἀρχῇ ἐμάθησαν, ἐκτελοῦνται ὑφ' ἡμῶν μετὰ τῆς μεγαλειότητος εὐχερείας καὶ ἡνῶ συνειδήσεως, τοῦθ' ὅπερ κοινῶς ἐκφράζομεν λέγοντες, ὅτι ἐγένετο πλέον ἔξως ἢ συνήθεια.

Βῆχει λοιπὸν ἡ ξηροκαταπίνει ὁ ἐν ἀπορία εὐρισκόμενος βλάτης, ὡσεὶ διὰ τὴν ἀπομακρότητα στενοχωροῦν αὐτὸν ἐν τῷ στόματι ἢ τῷ λάρυγγι ξένον σῶμα, ἢ καὶ αἱ κινήσεις αὐταὶ εἶνε ἐντελῶς περιτταὶ πλέον καὶ ἀνωφελεῖς διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀπορίας δυσφορίαν τοῦ ατόμου, διότι οὐδὲν ξένον σῶμα πρὸς ἀποβολὴν ἀπὸ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ὑπάρχει.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν μηχανισμὸν ὁ ἐν ἀπορία εὐρισκόμενος ξέει ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν δακτύλων ἢ ἀπόξεσις τῆς κεφαλῆς προϋποθέτει κνησμὸν δυσάρεστον αὐτῆς, διὰ τῆς ἀποξέσεως δὲ ἐπέρχεται ἀνακούφισις· ὅθεν ἐνεκα τῆς συνηθείας ταύτης ὁ ὑπὸ τὸ κράτος στενοχωρίας καὶ ἀδημονίας εὐρισκόμενος ἀκουσίως ἐκτελεῖ τὰς συνηθείας κινήσεις τῆς χειρὸς πρὸς ψυχικὴν ἀνακούφισιν τρόπον τινά, καὶ ξέει τὴν κεφαλὴν του. Ἐννοεῖται ὅτι πολλάκι τοιαῦται κινήσεις ἐπεκράτησαν διὰ τῆς μιμήσεως ἀπὸ ατόμου εἰς ἄτομον, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ἢ ἀρχὴ καὶ ἡ πηγὴ τῆς γενέσεως τῶν ἐκφραστικῶν τούτων κινήσεων ἔχει τὸν λόγον ἐν τῷ ὠφελίμῳ ποτε καὶ τῇ λογικότητι τῆς πράξεως.

Πλήθος τοιούτων παραδειγμάτων ἠδὲν ἀνάγκη νὰ ἀναφέρῃ· ὡς θέλομεν δὲ ἴδει παρακατιόντες, πλεῖσται ὄσκι ἐκφράσεις τοῦ προσώπου θὰ ἐξηγηθῶσιν ἐπὶ τῇ βράσει τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης ἀρχῆς τοῦ Δάρβεν καὶ τοῦ διαγοαρέντος ὑφ' ἡμῶν μηχανισμοῦ. Ὁ τῆς Βιέννης διαπρεπῆς καθηγητῆς καὶ ἐγκεφαλόλογος Meynert διαφωνεῖ πρὸς τὸν Δάρβεν μόνον ὡς πρὸς τὴν μεγάλην ἐπίδρασιν τῆς ἀρχῆς τῆς κληρονομικότητος, ὡς πηγῆς πολλῶν ἐκφράσεων, καὶ ὑποστηρίζει κυρίως τὴν ἀρχὴν τῶν «ατομικῶν ἔξεων», τῆς «μιμήσεως» καὶ τοῦ «συνδυασμοῦ», συμφωνῶν ἄλλως ὡς πρὸς τὰ δύο ταῦτα τελευταῖα πρὸς τὸν Δάρβεν καὶ ἄλλους.

Ἐπιχειροῦμεν νῦν νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν σχηματισμὸν ἐκφράσεων τινῶν τοῦ προσώπου καὶ ν' ἀνεύρωμεν τὴν πηγὴν καὶ τὸν λόγον τῆς γενέσεως αὐτῶν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν μόνον τὰ αἰσθητήρια ὄργανα. Αἱ ἐντυπώσεις αὐτῶν κατασκευάζονται ὡς ἀρετήρια καὶ μεγάλη ἐκφράσεως τοῦ προσώπου ὡς ἐκφραστικῶν κινήσεων, δυνάμεις τοῦ συνδυασμοῦ καὶ καθ' ὅσον ἐξεθέρμηται. Ἐκ τῶν αἰσθη

γέυσεως καὶ ὁράσεως εἶνε τὰ μᾶλλον παραγωγὰ τῶν ποικιλοτέρων καὶ ζωηροτέρων ἐκφράσεων τοῦ προσώπου, διότι λειτουργοῦσι πλεῖστον καὶ διότι τὰ ὄργανα αὐτῶν περιβάλλονται ὑπὸ πλειοτέρων μυῶν, ὧν αἱ κινήσεις ἀποτελοῦσι τὰς ποικίλας χαρακτηριστικὰς ἐκφράσεις.

Λάβωμεν τὸ αἰσθητήριον τῆς γεύσεως. Τοῦτο προημώτερον πάντων τῶν ἄλλων ἀναπτύσσεται καὶ παραμένει ἀναλλοίωτον σχεδὸν μέχρι τέλους τοῦ βίου. Πρὸ τῆς κοιλότητος τοῦ στόματος, ἐντὸς τῆς ὁποίας καὶ ἐπὶ τῶν θηλῶν τῆς γλώσσας εὐρηται τὸ νεῦρον τῆς γεύσεως, ὑπάρχει κυκλωτερῆς μῦς, εἰς τὸν ὅποιον ἀπολήγουσι καὶ οἱ διάφοροι ἄλλοι μῦς τοῦ προσώπου καὶ οὕτω ἀπαιτῶνται τὰ χεῖλη. Διὰ τῆς συστολῆς τῶν διαφόρων τούτων μυῶν τὰ χεῖλη, ὡς καὶ τὸ λοιπὸν πρόσωπον, δύνανται νὰ λάβωσι τὰ ποικιλότατα τῶν σχημάτων, καὶ ἐπομένως εἶνε δυνατόν νὰ παραχθῶσιν αἱ ποικιλόταται ἐκφράσεις. Ὅταν γευστικὸν τι σῶμα τεθῇ ἐπὶ τῆς γλώσσας, ἢ ἐκ τῆς ἐπαφῆς τούτου παραγομένη ἐντύπωσις εἶνε συγκεχυμένη καὶ ἀσαφής· διὰ τὴν εἶνε δὲ αὕτη πλήρης καὶ σαφῆς, πρέπει ἡ γλῶσσα νὰ συμπιεσθῇ κατὰ τοῦ οὐρανίσκου, διότι τότε τὸ γευστικὸν σῶ-



(Εἰκὼν 9)
Χαρακτηριστικὰ ἡ ἐκφρασις πικρίας (trait amer).

μα ἄπτεται στενωτέρον καὶ ἐν ταύτῳ πλεῖστον σημείον τῆς γλώσσας, ἐνθα αἱ γευστικαὶ θηλαί. Διὰ κατὰ τὴν μάσησιν, ἢ ἀπροόπτως δυσάρεστον τινα γεῦσιν αἰσθηθῆ ἢ γλῶσσα, ἀμέσως τότε ἀποτόμως ἀπομακρύνονται αἱ δύο σιαγόνες διὰ τὴν πύση ἢ ἐπαφῆ τῆς γλώσσας μετὰ τοῦ οὐρανίσκου καὶ ἡ ἐκ ταύτης δυσάρεστος γεύσις. Ταῦτοχρόνως δὲ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐπαφῆς καὶ τῆς ἡνῶ χεῖλος ἀπομακρύνεται τοῦ κάτω, ὅσον δυνατῆ πλεῖστον πρὸς τοῦτο δὲ συστέλλεται ὁ ὑψωτῆρ τοῦ πτερυγίου τῆς βίνης καὶ τοῦ ἀνωτέρου χεῖλους μῦς, ὅπότε τὸ μὲν τόξον τοῦ χεῖλους μᾶλλον κυρτὸν γίνεται, τὸ δὲ πτερόγιον τῆς βίνης ὑψοῦται καὶ σχηματίζονται ρυτίδες ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἀλλὰξ,

ἢ ἀπὸ τοῦ πτερυγίου τῆς βίνης μέχρι τῆς γωνίας τοῦ στόματος, λίαν εὐδιάκριτος καθίσταται. Ἡ ἐκφρασις τότε ἔχει, ὡς δεικνύει ἡ εἰκὼν 9 [κατὰ Piderit].

Ἡ ἐκφρασις αὕτη τοῦ προσώπου σχηματίζεται συνεπεῖα τῆς δυσάρεστου αἰσθήσεως, τῆς ἐκ τῆς ἐντυπώσεως τῶν πικρῶν ἢ ὀσίων παραγομένης, καὶ ἐπαναλαμβάνεται δὲ εἴτα ἐν ἀναλόγῳ ἐξ ἠθικῶν πλέον λόγων δυσάρεστο ψυχολογικῆ καταστάσεως. Διὰ τοῦτο δὲ ἀσυνειδήτως ὅλως μεταχειρίζομεθα τὴν λέξιν: πικρία, καὶ δίδομεν εἰς τὸ πρόσωπον ἡμῶν τὴν ἀνωτέρω ἐκφρασιν πρὸς ἐκδήλωσιν τοῦ δυσάρεστου ἠθικοῦ αἰσθήματος, ὑφ' οὗ κατεχόμεθα δι' εὐλογὸν τινα δυσάρεστα ἡμῶν κατὰ προσώπου τινός. Εἶνε ἐν κοινῇ χρήσει αἱ φράσεις: ἐποτίσθη πικρίας, ὁ βίος γέμει πικριῶν κ. τ. λ. πρὸς ἐκφρασιν τοῦ δυσάρεστου ἡμῶν συναισθήματος, ὅπερ εἶνε ἀνάλογον τοῦ ἐκ τῆς πικρῆς πράγματι γεύσεως αἰσθήματος, πρὸς ἐκδήλωσιν τοῦ ὁποίου καὶ πρὸς ἀποφυγὴν αὐτοῦ ἐξετελέσμεν συχνάκις κινήσεις ὠφελίμους καὶ καταλλήλους πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν, καὶ αἱ ὁποῖαι παράγουσι τὴν ἐν τῇ ἀνωτέρω εἰκόνι ἐκφρασιν. Πρὸς ἐκδή-



(Εἰκὼν 10)
Ἐκφρασις πικρίας μετρίου βαθμοῦ μετὰ καθέτων ρυτίδων ἐπὶ τοῦ μετώπου.

λωσιν λοιπὸν τῆς ἠθικῆς πικρίας ἢ αὐτῆ ἐκφρασις τοῦ προσώπου σχηματίζεται διὰ τῶν αὐτῶν κινήσεων, αἵτινες ὅμως εἶνε ἐντελῶς περιτταὶ πλέον ἐνταῦθα, ἀλλὰ δυνάμει τῆς ἀρχῆς, ἢν ἐξεθέσαμεν προλαβόντως, τοῦτέστι τῆς ἀρχῆς τῶν ὠφελίμων ἔξεων καὶ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀναλόγων ψυχολογικῶν καταστάσεων, αἱ κινήσεις αὐταὶ τῶν μυῶν αὐτομάτως καὶ ἀνταντακλαστικῶς πλέον διὰ τῶν τετριμμένων ὁδῶν τῶν νευρικῶν ρευμάτων ἢ ἐρεθισμῶν ἐκτελοῦνται καὶ σχηματίζεται οὕτω ἡ ῥηθεῖσα ἐκφρασις τῆς ἠθικῆς πικρίας.

Ἡ ἐκφρασις αὕτη τῆς πικρίας δύναται, ἐννοεῖται, νὰ συνδυασθῇ μετ' ἄλλων ἐκφράσεων ἐκδηλουσῶν ταῦτοχρόνως καὶ ἄλλαν ψυχολογικὴν κατάστασιν, ἥτις διερμηνεύεται ἰδίως διὰ τοῦ ὀργάνου τῆς ὁράσεως, τῶν κινήσεων τοῦτέστι τοῦ βολβοῦ καὶ τῶν πέριξ μυῶν. Σημειωτέον ὅτι, ὅταν τὸ δυσάρεστον συναισθημα εἶνε ἥττονος ἐν-

τάσεως, τὰ χεῖλη μένουσιν ἡνωμένα, τοῦ ἡνω χεῖλους ὀλίγον κυρτουμένου καὶ τείνοντος μόνον πρὸς ἀπομάκρυνσιν, ὁ δὲ συνάγων τὰς ὀφρῦς ἢ ἐπισκόνιος μῦς, ἢ μῦς τῆς λύπης, ὡς ἐνίοτε καλεῖται οὕτω, ὀλίγον συστέλλεται καὶ σχηματίζει τὰς καθέτους ρυτίδας ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὡς δεικνύει ἡ εἰκὼν 10.

Τὸ εἶδος τοῦ βλέμματος σπουδαίως συντείνει εἰς τὸν σαφέστερον προσδιορισμὸν τῆς κατεχούσης τὸν ἄνθρωπον ψυχικῆς διαθέσεως. Ἐάν τὸ βλέμμα εἶνε ἐσθιασμένον καὶ οἰονεῖ ἀποφεύγει τὸ φῶς, ἐνῶ ταῦτοχρόνως ὑψίσταται ἡ ἀνωτέρω



(Εἰκὼν 11)
Γλυκεῖα ἐκφρασις (trait doux).

ἐκφρασις πικρίας, τότε ἡ ὅλη φυσιογνωμία δεικνύει ἄνθρωπον ὑπομένοντα παθητικῶς τὰς πικρὰς δοκιμασίας καὶ τὰ λυπηρὰ αἰσθήματα. Ἐάν ὅμως, τηρουμένης τῆς προηγουμένης ἐκφράσεως τοῦ στόματος, τὸ βλέμμα εἶνε ζωηρὸν καὶ σταθερὸν, τότε τὸ πρόσωπον δεικνύει ἄνθρωπον ἔτοιμον νὰ ἀντιδράσῃ ἐνεργητικῶς καὶ κατεχόμενον ἤδη ὑπὸ τῆς ὀργῆς. Ἐάν οἱ ὀφθαλμοὶ διευθυνθῶσι πρὸς τὰ ἄνω, αἱ καθέτοι γραμμαὶ τοῦ μετώπου ἐξελκίζονται καὶ ἀντ' αὐτῶν σχηματίζονται ὀριζόντιαι, καὶ τότε ἡ φυσιογνωμία ἐκφράζει κατὰ-νυξιν, ὡς ἡ τῆς μετανουόσης Μαγδαληνῆς.

Ἀντιθέτως ὅλως τῆς πικρῆς ἐκφράσεως εἶνε ἡ γλυκεῖα ἐκφρασις, ὡς δεικνύει ἡ εἰκὼν 11. Ἡ ἐκφρασις αὕτη σχηματίζεται ἐκ τῶν εὐχαρίστων ἐντυπώσεων τοῦ αἰσθητήριου τῆς γεύσεως. Αἱ κινήσεις τοῦ στόματος ἐνταῦθα εἶνε ὅλως ἀντίθετοι τῶν κινήσεων τῶν ἐκτελοῦμένων κατὰ τὴν ἐκπικρῆς οὐσίας τοῦ ὀργάνου τῆς γεύσεως ἐντύπωσιν· διότι ἐνῶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ ἐκτελοῦνται πάσαι αἱ κινήσεις πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐπαφῆς τῶν δυσάρεστον γεύσεως οὐσιῶν, τὸναντίον ἐνταῦθα πρὸς πληρεστέραν ἀπόλαυσιν τῆς εὐχαρίστου ἐντυπώσεως ἐκ τῆς γλυκεῖας οὐσίας διευκολύνεται ἡ ἐπαφῆ ταύτης πρὸς πλεῖστον γευστικὰ σημεῖα τῆς γλώσσας.

Καταρθοῦται δὲ τοῦτο, ἐάν συμπλησιασῶσιν αἱ σιαγόνες καὶ κλεισθῶσι τὰ χεῖλη καὶ συμπιεσθῶσιν αἱ παρειαὶ οὕτως, ὥστε τὸ ἐπὶ τῆς γλώσσας

Ο ΓΟΡΔΙΟΣ ΔΕΣΜΟΣ

Δράμα τρίπρακτον



Πράξις πρώτη



Πράξις δεύτερα



Πράξις τρίτη

σης εύρισκόμενον εύχρισμον σώμα να πιέζεται προς τὸν οὐρανίσκον, ἡ δὲ γευστικὴ τότε ἐντύπωσις καθίσταται ἐντονωτέρα.

Ἡ συμπίεσις τῶν παρειῶν πρὸς τοὺς ὀδόντας γίνεται διὰ τῆς συστολῆς τοῦ γαλακτοῦ καὶ τοῦ βρεκταριοῦ μυός, ἀλλὰ τεταχθένως συστέλλεται καὶ ὁ κυκλωτικὸς ἢ σφιγκτήρ τοῦ στόματος μυός, ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ δὲ τούτου αἱ παρειαὶ καὶ τὰ χεῖλη συμπιέζονται κατὰ τῆς συστολῆς τῶν ὀδόντων, καὶ ἐπομένως καὶ ἡ γλῶσσα εύχερέστερον φέρεται πρὸς τὸν οὐρανίσκον. Ἐνεκα τῆς συστολῆς τοῦ γαλακτοῦ καὶ τοῦ βρεκταριοῦ μυός, τὸν ἔκκεντρον τὴν γωνίαν τοῦ στόματος, διαγράφεται καὶ ἐλαφρὴν μείδιμα, ὅπερ εἶνε σχεδὸν ἀναπόσπαστον εἰς πᾶσαν εύχριστον ἐντύπωσιν, ἀναλόγως, ἐννοεῖται, τοῦ βαθμοῦ τῆς συστολῆς τοῦ μυός τούτου. Καὶ ἐνεκα δὲ τῆς συστολῆς τοῦ βρεκταριοῦ (τοῦ ἐκτελοῦντος, δηλ. τὸ σφίγγμα) μυός ἀσυνειδήτως ἐνίστα συνοδεύομεν δι' αἰσθητικῶν καὶ βραχέως σφίγγματος εύχριστόν τι συναίσθημα.

Καὶ ἐνταῦθα ἡ σημασίς τῆς ἐκφράσεως ταύτης δύναται ἐκείστοτε νὰ παραλλάτῃ ἀναλόγως τῆς ἐκφράσεως τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐὰν τὸ βλέμμα εἶνε ἀπάλον, φαιδρόν, καὶ σταθερόν, ἡ ὅλη μιμικὴ ἐκφρασις παριστᾷ ἄνθρωπον ἠδέως ἐννευροπολοῦντα. Ἐὰν τὸ βλέμμα νεύῃ ὀλίγον πρὸς τὰ κάτω καὶ ὑποκρύπτεται, ἔχομεν τὴν ἐκφρασιν τῆς φιλαρεσκείας, ἢν τοσοῦτον συχνὰ ἀπαντᾷ τις παρὰ ταῖς φιλαρέσκους γυναῖκι. Ἐὰν δὲ ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω διευθυνθῇ τὸ βλέμμα καὶ σχηματι-

σθῶσιν ἐγκάρσιαι ρυτίδες ἐπὶ τοῦ μετώπου, τὸ ἄτομον φαίνεται ὡς παραδιδόμενον εἰς γλυκεῖας ἀναμνήσεις καὶ εύχρίστους ἀναπαραστάσεις. Ὅταν τις ἐτοιμάζεται νὰ εἰσῆ ἔν φίλημα, συχνάκις προσηγείται ἡ τῆς εἰκόνης 11 γλυκεῖα ἐκφρασις, διὰ τοῦτο δὲ καὶ σχεδὸν ἀχώριστον εἶνε τὸ ἐπίθετον γλυκὴ ἀπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ φίλημα· ἐὰν δὲ τοῦτο εἶνε οὐσιαστικώτατον, καὶ τὸ ἐπίθετον τότε λαμβάνει τὴν υπερθετικὴν βαθμὴν.

Αἱ γλωσσικαὶ αὗται καὶ ἄλλαι παρόμοιαι ἐκφράσεις, ὡς ἀσυνειδήτως μεταχειριζόμεθα, προδίδουσι κάλλιστα τὴν καταγωγὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἀρχὴν, προσελθούσων ἐκ τῶν εύχρίστων, ἰδίως γλυκεῖων ἐντύψεων τοῦ αἰσθητικῶν τῆς γεύσεως, ἐκ τῶν ὁποίων ὡσάτως κατὰ τὸν γνωστὸν ἤδη μηχανισμόν τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀναλόγων ψυχολογικῶν καταστάσεων προέκυψεν ἡ ἀνωτέρω περιγραφείσα ἐκφρασις τῆς φυσιογνωμίας πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν εύχρίστων συναισθημάτων ἐξ ἠθικῶν πλέον λόγων καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς γεύσεως προκαλουμένων.

Ἐν τούτοις τὸ φίλημα ὡς ἐκφρασις ἀγάπης καὶ τρυφερότητος δὲν εἶνε κοινὴν εἰς πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς. Παρὰ τοῖς κατοίκους τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ὡς ἀναφέρει ὁ Δάρβεν, τῆς Νέας Ζηλανδίας, τοῖς Ταϊτινοῖς, τοῖς Χαποῦ, Αὐστραλιανοῖς, Ἑσκιμώοις καὶ τοῖς Σομαλῆ τῆς Ἀφρικῆς δὲν ὑφίσταται τὸ ἐκφραστικὸν τοῦτο σημεῖον στοργῆς καὶ ἀγάπης, ὅπερ τοῦναντίον δὲν λείπει ἐξ οὐδεμιᾶς σχεδὸν σελίδος τῶν στίχων



Η ΑΝΘΩΠΩΛΙΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Εἰκὼν Ε. Ρούβεν

τῶν ποιητῶν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ ἐξ οὐδενὸς εὐρωπαϊκοῦ στόματος. Ἐκ τούτου γεννᾶται τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς γενέσεώς του. Προήλθε δηλαδὴ ἐκ τοῦ αἰσθητηρίου τῆς γείσεως ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς αἰσθητηρίου; Φαίνεται πιθανώτερον, ὅτι ἀνήκει μάλλον εἰς τὸ αἰσθητήριον τῆς ἀφῆς, διότι εἰς πλεῖστα μέρη τῆς γῆς τὸ φίλημα ὡς ἐνδειξις ἀγάπης δὲν ὑπάρχει, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐν χρήσει εἰσὶν ἄλλαι, σχέσις πρὸς τὴν ἀφῆν ἔχουσαι, μιμικαὶ ἐκφράσεις ἢ χειρονομίαι πρὸς ἐνδειξιν προφεροῦ αἰσθητήματος. Ἐν τῇ Νέᾳ Ζηλανδίᾳ π. γ. καὶ τῇ Λαπωνίᾳ ἀσπασμοῦ τόπον ἐπέχει ἡ ἀλληλοτριβὴ τῶν ῥινῶν, πράγμα οὐδόλως ποιητικὸν δι' ἡμᾶς· ἀλλαγῶν τρέβουσι ἢ τύπουσιν ἐλαφρῶς τὸν βραχίονα ἀμοιβαίως, ἢ τὸ στήθος ἢ τὸ ἐπιγάστριον, καὶ ἐνιαχοῦ θωπεύουσι τὰ πρόσωπα τῶν δύο ἀμοιβαίως ἀγαπώμενα ἄτομα διὰ τῶν ποδῶν τῶν! Ἐκαστος δύνανται νὰ φαντασθῇ τὸ κωμικὸν τῆς τελευταίας ταύτης εἰκόνος μετὰ τῶν παντοδαπῶν αὐτῆς δυσχεραίων καὶ ἀτόπων· ἀλλὰ τί θὰ ἔλεγον ἄρα γε καὶ οἱ λαοί, παρ' οἷς ἐπικρατοῦσιν αἱ συνήθειαι αὗται, περὶ τῶν ἡμετέρων τρόπων τοῦ ἀσπασμοῦ ἢ τοῦ χαιρετισμοῦ; Ἐκ πάντων τούτων τῶν γεγονότων ἐξάγεται πιθανῶς, ὅτι ὁ ἀσπασμὸς ἔχει τὴν ἀρχὴν του, ὡς φρονεῖ ὁ Δάρβεν, ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ τῆς ἀφῆς, διότι προξενεῖ εὐχαρίστησιν ἐκ τῆς στενῆς ἐπαφῆς δύο προσώπων ἀγαπωμένων· τὴν ἐπαφὴν δὲ ταύτην, πρὸς ἐκφρασίαν τῶν εὐνοϊκῶν καὶ καλῶν αἰσθημάτων ἀτόμου τινὸς πρὸς ἄλλο, βλέπομεν ἄλλως ἐκτελουμένην εἰς πᾶσαν τοιαύτην ἐκδήλωσιν παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς τῆς οἰκουμένης ὑφ' οἰκονομῆσιν μορφῆν μιμικῆς ἐκφράσεως, εἴτε ὡς ἀσπασμὸν, εἴτε ὡς προστριβὴν τῶν ῥινῶν ἢ τῶν παρειῶν διὰ τῶν ποδῶν κ. τ. λ. Ὅθεν ὁ ἀσπασμὸς εἶνε μερικὴς τις μόνον τρόπος ἐπαφῆς· μήπως τὴν ἐπαφὴν δὲν ἐκτελοῦμεν καὶ διὰ παντοίων ἄλλων τρόπων πρὸς ἐνδειξιν τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, διὰ τῶν ἐναγκαλισμάτων π. γ. καὶ διὰ τῶν θωπειῶν; Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶνε κοινὸν οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ζώοις· ἢ γαλῆ ἀγαπᾷ νὰ προστριβῆται εἰς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου τῆς ἢ νὰ δέχεται τὰς θωπειὰς αὐτοῦ, ἐπίσης ὁ κύνων ὡς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ζώων. Οἱ πίθηκοι ἰδίως ἀγαπῶσι νὰ θωπεύωνται ἀμοιβαίως, καὶ τινες δὲ τούτων ἐκφράζουσι τὰ αἰσθηματὰ των δι' ἀσπασμοῦ. Ὁ Bartlett ἀνέφερεν εἰς τὸν Δάρβεν τὴν συνάντησιν δύο Συμπαντζέδων καὶ τὴν ἐπακολουθήσαντα διάχυσιν τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν. Ὁ εἰς τῶν πιθήκων τούτων ἐκάθισεν ἀπέναντι τοῦ ἐτέρου, καὶ τότε ἀμφότεροι προσέτειναν τὰ χεῖλη καὶ ἔφερον αὐτὰ εἰς ἐπαφὴν, μετ' ἄλλους λόγους ἐφιλήθησαν· ταυτοχρόνως δὲ ἀμφότεροι ἐπέθηκον τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀλλήλων καὶ εἶτα ἐνηγκαλίσθησαν

στενῶς ἀλλήλους· ὑψώσαντες δὲ ἐν τοιαύτῃ περιπαθεὶ θέσει τὰς κεφαλὰς των ἤρχισαν νὰ ὠρῶνται ἐκ τῆς χαρᾶς.

[Ἐπιστὰ τὸ τέλος]. ΣΙΜΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΑΝΩ ΚΑΤΩ

ΑΓΓΑΙΑ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Χάρρισον ἀνακηρυθέντος ζητήματος περὶ ἀποδόσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Ἑλγίνου ἀρπαγέντων μαρμάρων τοῦ Παρθενῶνος, ἢ διάσχιμος ἀγγλικῆς ἐφημερίδος Punch ἐδημοσίευσεν τὸ κάτωθι ἀπεικασμα φανταστικῶ ἀναγλύφου, εἰκονίζον τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀγγλίαν ἐν ἀρχαίῃ παραστάσει.



Τὴν εἰκόνα συνοδεύει καὶ ποίημα ἐμμέσως συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ἀποδόσεως, τοῦ ὁποῦο πιστὴν ἐλληρικὴν μετάφρασιν ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ Ἄστυ ὁ κ. Γ. Μ. Βιζυηνός. Ἡ ἱκεσία τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὴν Ἀγγλίαν καταλήγει εἰς τὸ ἑξῆς ἐξάστιχον:

Πῶς ν' ἀπαντήσω; Τίποτε. Στρέψω πρὸς σὲ Ἀγγλία, καὶ σὲ θερμοπαρακαλῶ, κατέβα ἀπὸ τὸ θρόνον τὸν βορεινὸν σου καὶ ἄκουσέ με: Δός μου τὰ πάλι πίσω. Γενναῖο ἀδελφε, δός μου τὸ ἴδιόν μου ὄπισθον. Διαμάντια ἔχεις σὺ μέτωπον, δὲν θές γένοιτο σπολίδι, βγαλμένο ἀπὸ μιᾶς ἀδελφῆς δυστυχισμένης στέμματος.

ΑΙ ΔΥΟ ΑΜΑΞΑΙ ΤΟΥ ΜΕΣΣΟΝΙΕ

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ διασχήμου ζωγράφου αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες ἀναγράφουσι τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον:

Κατὰ τινὰ ἡμέραν τοῦ 1858 ὁ ζωγράφος, ἔχων ἀνάγκην μικρᾶς ἀμάξης, μετέβη εἰς μέρος ὅπου ἐξετίθεντο ἄμαξαι, πολλάι καὶ διάφοροι πρὸς πώλησιν.

Ἐῦρεν ἐκεῖ εὐθὺς ὅ,τι ἐπεθύμει, ἐν κομψότατον κουπέ ἐξευγμένον εἰς ζωρὸν καὶ εὐγενεὺς καταγωγῆς ἵππον.

Ὁ Μεσσονιὲ τὸ παρατηρεῖ, τὸ ἐξετάζει ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἀλλὰ διατάζει νὰ ἐρωτήσῃ καὶ τὴν τιμὴν, διότι ἐννοεῖ ὅτι εἶνε πολὺ ἀκριβώτερον ἀπὸ ὅ,τι αὐτὸς ἔχει νὰ διαθέσῃ.

Ἀφῆκε νεανίας εὐγενεὺς ἐξωτερικοῦ τὸν πλησιάζει:

— Πρὸς τὸ κύριον Μεσσονιὲ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐμιλῶ:

Ὁ Μεσσονιὲ ὑποκλίνεται.

— Ἐπιτρέφατέ μοι νὰ συστηθῶ μόνος μου, προσθέτει ὁ νεανίας· εἶμαι ὁ κόμης τοῦ Βωθενάργ.

Ὁ ζωγράφος ὑποκλίνεται ἐκ νέου.

— Ἡ ἀμάξα αὐτὴ μετὰ τὸν ἵππον μου ἀνήκου καὶ θέλω νὰ τὰ ξεκάμω. Πρὸ μικροῦ ἐνόησα ἀπὸ τὴν φυσιογνωμίαν σας ὅτι σὰς ἀρέσουν καὶ ἔχετε ὄρεσιν νὰ τὰ ἀποκτήσετε. Ἄν τὰ θέλετε λοιπὸν, πάρτετά.

— Βέβαια τὰ θέλω, ἀποκρίνεται ὁ Μεσσονιὲ ζωηρῶς, ἀλλὰ μετὰ τρομάζει ἡ τιμὴ. Βλέπω πῶς ἔχουν πολὺ περισσότερα ἀφ' ὅσα ἐγὼ λογαριάζω νὰ ἐξοδεύσω.

— Μὴ μοῦ δώσετε χρήματα, λέγει ὁ κόμης· κάμετέ μου μόνον ἐν μικρὸν σχεδιαγράφημα, ὅτι θέλετε ἀπὸ τὸ χέρι σας καὶ εἶμεθα ἐξωφλημένοι.

Ὁ Μεσσονιὲ δέχεται προθύμως.

— Λοιπὸν, προσθέτει ὁ νεανίας, ἀναβῆτε εἰς τὴν ἀμαξίαν σας καὶ γυρίσατε εἰς τὸ σπίτι σας Ὁ ἀμαξίας μου μένει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σας ἕως οὗ εὑρετε ἄλλον.

Ὁ καλλιτέχνης κατευχαριστημένος ἀναβαίνει καὶ δίδει τὴν διεύθυνσιν του εἰς τὸν ἀμαξηλάτην. Ἄλλ' ὁ κόμης ἀνοίγει τὴν θυρίδα τῆς ἀμάξης καὶ λέγει:

— Τὸ κουπέ εἶνε πολὺ καλόν, δὲν κάμνει ὅμως διὰ τὴν ἐξοχίαν.

— Διατί; κύριε κόμης;

— Εἶνε κλεισμένον καὶ ὅταν ἀκόμη κάμνη καλὸν καιρὸν.

— Ἐχετε δίκαιον.

— Τὸ καλοκαίρι ἔπρεπε νὰ ἔχετε μίαν βικτώριαν.

— Ναί, μὰ...

— Τι;

— Τώρα εἶνε χειμὼν καὶ προτιμῶ τὸ κουπέ.

— Καὶ ἄμα ἔλθῃ τὸ καλοκαίρι;... Ἐγὼ νὰ σὰς εἰπῶ ἕνα τρόπον.

— Σὰς ἀκούω.

— Ἀντὶ νὰ μοῦ κάμετε ἐν σχεδιαγράφημα, θὰ μοῦ κάμετε δύο, ζευγάρι. Καὶ ἐγὼ ἐκτὸς τοῦ κουπέ θὰ σὰς σταίλω καὶ μίαν βικτώριαν κομψὴν ζευγμένην εἰς στακτερὸν ἵππον.

— Ἀστειεύσεθε, κύριε κόμης;

— Ὅχι, ἐμιλῶ σπουδαίως.

— Τότε εἶμεθα σύμφωνοι. Θὰ σὰς κάμω δύο σχεδιαγράφηματα.

— Κ' ἐγὼ θὰ σὰς δώσω δύο ἀμάξας.

Καὶ πράγματι μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ κόμης ἔφερε τὴν βικτώριαν ὁ ἴδιος εἰς τὸν Μεσσονιὲ καὶ παρέλαβε τὰ δύο θαυμαστά σχεδιαγράφηματα τοῦ διασχήμου καλλιτέχνου, τὰ ὁποῖα ἀξίζουσι σήμερον ὅχι ὅσον δύο ἀμάξαι, ἀλλ' ὅσον δολοκλήρος σιδηροδρομικὴ ἀμαξοστοιχία.

Ο ΜΕΓΑΛΗΤΕΡΟΣ ΓΑΙΟΚΤΗΜΩΝ

Ὁ μεγαλύτερος γαιοκτήμων τοῦ κόσμου εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας. Τὰ κτήματα αὐτοῦ εἶνε πολὺ μάλλον ἐκτεταμένα ἢ ὅλα ἔμοῦ καὶ ἰδιοκτησίαι τῶν Ἀγγλῶν λόρδων καὶ ὅλα αἱ γαῖαι τῶν ἐκατομμυριοῦχων βορειοαμερικανῶν, καὶ δύνανται νὰ περιλάβωσιν δολοκλήρον τὴν Γαλλίαν.

ΚΑΛΗ ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΙΣ

— Δεσποινίς, ἡμπορῶ νὰ ἐλπίζω ὅτι, ἂν τολμήσω νὰ ἔλθω εἰς τὸ σπίτι σας, ὁ πατέρας ἢ με δεχθῇ;

— Βεβαίωτατα, ὁ πατέρας μου δέχεται ὅλον τὸν κόσμον—εἶνε φωτογράφος.

ΠΑΙΔΙΚΑΙ ΠΟΝΗΡΙΑΙ

Οἱ δύο μικροὶ εἶνε κλεισμένοι εἰς τὸ δωμάτιον· ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν κρατεῖ ραβδίον· ὁ ἄλλος τοῦ λέγει:

— Ξέρεις τί νὰ κάμωμε τώρα; Ἐσὺ μὲ τὸ μπαστοῦνι νὰ μοῦ δώσης δύο τρεῖς; ἐγὼ θάρχησω τὰ κλάμματα· ἢ μαρὰ θὰ μοῦ δώσης γλυκὸ... καὶ θὰ τὸ μοιράσωμε.

ΠΙΚΡΑ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ἵπάρχουν ἄνδρες ποὺ δὲν ἐμιλοῦν ὅταν πρέπη, καὶ γυναῖκες ποὺ δὲν σιωποῦν ὅταν πρέπη.

Ὁ κ. Δ. Βικέλας κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβὴν αὐτοῦ πρὸ τινος ἔκαμε διάλεξιν ἐν τῷ ἐκεῖ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ περὶ Ἀγωγῆς. Τὴν διάλεξιν ταύτην, καίπερ δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰ βυζαντινὰ φύλλα, ἐνόμισεν ἡ Ἐστία ὅτι ὄφειλε νὰ περιλάβῃ εἰς τὴν σειράν των δημοσιευμάτων, δι' ὧν τιμᾶ αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της πολυτίμος συνεργάτης ὁ κ. Δ. Βικέλας. Θὰ ἦτο δὲ ἄλλως ἄδικον νὰ στρεφθῶσι τὸ κατ' ἐξοχίαν κοινοφελὲς ἀνάγνωσμα τοῦτο οἱ ἀπανταχοῦ ἀναγνώσται τῆς Ἐστίας, οἱ ἀποτελοῦντες κύκλον ἀσυγκρίτως εὐρύτερον καὶ γενικώτερον τῶν ἀναγνωστικῶν των βυζαντινῶν φύλλων.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΑΓΩΓΗΣ

Κυρίαί καὶ κέρμοι.

Συναισθάνομαι, ὅτι παρουσιαζόμενος ἐνώπιον ὁμῶν εὐρίσκομαι ἐν τῷ μέσῳ φίλων, ὅτι δὲν θεωροῦμαι ὡς ξένος εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν. Καὶ οὔτε εἶμαι ξένος ἐδῶ. Πρὸ μιᾶς περιποῦ ἐκατονταετηρίδος, οἱ πάπποι μου, ἐκατέρωθεν, ἦλθον ἀπὸ τὰς πατρίδας των εἰς τὸ μέγα τοῦτο κέντρον. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν οἱ γονεῖς μου ἀμφότεροι. Αἱ οἰκογένειαι των ἐκριζωθεῖσαι ἐντεῦθεν συννητήθησαν ἀλλαχοῦ. Ἀλλαχοῦ εἶδα κατὰ πρῶτον τὸ φῶς. Ἀλλὰ πενταετὴ μετ' ἔφερον ἐδῶ ἐπανελθόντες καὶ πάλιν οἱ γονεῖς μου, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην διεήλθον τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας τὰ ἔτη. Ἐδῶ συγκεντροῦνται αἱ πρῶται μου ἀναμνήσεις,—ἐδῶ ἀνεπτύχθησαν τὰ πρῶτα αἰσθηματὰ μου,—ἐδῶ ἐδοκίμασα τὰς πρώτας θλίψεις καὶ τὰς πρώτας χαρὰς,—ἐδῶ ἐδιδάχθην τὰ πρῶτα γράμματα καί, ἀπὸ τὰ ἄκρα τοῦ Βοσπόρου μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Πριγκίπου, ἔμαθα νὰ θαυμάζω καὶ ν' ἀγαπῶ τὰ δένδρα, τὴν θάλασσαν καὶ τὸν οὐρανόν.—Ἐδῶ μ' ἐπαναφέρουν ἡ μνήμη καὶ ἡ φαντασία, ὡσάκις ἐν τῷ μέσῳ τῶν σκιῶν τοῦ βίου ἡ ψυχὴ μου ἀναζητεῖ ὀπίσω σημεῖον φωτερόν! Ἴδού διατί δὲν ἔρχομαι ὡς ξένος εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν.

Ἀληθῶς, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνατρέχουν αἱ ἀναμνήσεις μου, παρῆλθον ἔτη πολλά. Οἱ πλεῖστοι τῶν τότε ἀκμαζόντων ἀνεπαύθησαν καὶ ἐλησμονήθησαν, οἱ ἐναπολειφθέντες ἐκ τῶν συνηλικιωτῶν μου μετεβλήθησαν γηράσκοντες, καὶ νέα γενεαὶ ἐν τῷ μεταξῷ ἀνεβλάστησαν· τὰ περὶ ἐμὲ πρόσωπα εἶνε ἀγνωστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ

νέα. Ἀλλὰ τί μὲ τοῦτο; Οἱ νέοι στάχεις δὲν μεταβάλλουν τὴν ἀποψὶν τῶν ἀγρῶν, οὔτε ἐλαττοῦται ἕνεκα τῆς νέας συγκομιδῆς ἢ πρὸς τοὺς γνωστούς ἀγρούς ἀγάπη μας.

Διατί περιουτολογῶ; Διατί ἀνακαλῶ τοὺς δεσμούς, οἱ ὅποιοι μὲ συνδέουν πρὸς ὑμᾶς; Διότι ἐπιθυμῶ νὰ συνδιαλεγθῶμεν σήμερον ὡς οἰκεῖοι, ὡς συμπολίται. Ἐὰν ὀμιλοῦν ὡς ξένος, ἠδυνάμην νὰ περιορισθῶ ἐκφράζων τὰς εὐχρέστους μόνως ἐντυπώσεις, ὅσας ὁ ἀποκομίσω ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς μου ἠδυνάμην, ὑποδεικνύων ὅσας μεταβολὰς καὶ προσόδους εὐρίσκω, νὰ παραστήσω τὴν πατρίδα σας ὅποια ἦτο πρὸ τοῦ οἱ πλεῖστοι γεννηθῆτε ἠδυνάμην, παραλείπων τὰ ἄλλα, νὰ ἐπαινέσω τὰ φιλανθρωπικὰ καὶ εκπαιδευτικὰ καταστήματα, τὰ ὅποια ἐπολλαπλασιάσατε καὶ μετὰ τοσοῦτου ζήλου συντηρεῖτε. Ἀλλὰ, ἀντὶ ἐπαίνων διὰ τὰ πραχθέντα, νομίζω προτιμότερον καὶ σκοπιμότερον τὸ νὰ στρέφωμεν μᾶλλον τὴν ὀμιλίαν καὶ τὴν προσοχήν εἰς ὅ,τι ἐπιβάλλεται ἔτι νὰ πράξωμεν, ἀναμετροῦντες τὰς ἐλλείψεις μας καὶ σεπόμενοι πῶς διὰ νέων ἐνεργειῶν νὰ τὰς περιορίσωμεν. Μὴ φοβεῖσθε, κυρίαί καὶ κύριοι. Δὲν ἔχω τὴν πρόθεσιν νὰ ἐνδιατρίψω εἰς δυσάρεστα. Δὲν κλίνω φύσει εἰς τὴν ἀπαισιοδοξίαν. Ἄλλως δέ, καὶ ἂν εἶχα τὴν ὄρεξιν νὰ ψέξω, θὰ ἦτο πρόπτειά μου ἀσύγγνωστος τὸ νὰ λάβω τὸ ὄνομα ἐπιτιμητοῦ τῶν καθ' ὑμᾶς, τὰ ὅποια δὲν δύναμαι κατὰ βλάβης νὰ γνωρίζω. Ὅχι, αἱ σκέψεις, τὰς ὅποιας προτίθεμαι νὰ σας ὑποβάλω, ἀνάγονται εἰς ὀλόκληρον τὸ ἔθνος μας, ἴσως δὲ μάλιστα καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τῆς Ἀνατολῆς, τὰ μεταβαλλόμενα μεθ' ἡμῶν ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλον πολιτισμόν. Ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ δώσω χαρακτῆρα τὸσον γενικὸν εἰς τὴν οἰκογενειακὴν μας ταύτην συνδιάλεξιν. Ἀκούομαι εἰς τὰ καθ' ὑμᾶς χωρὶς δὲ νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅτι λέγω νέον τι ἢ ἄγνωστον, ἢ ἀπροσπαθήσω ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ θίξω ἐνώπιον ὑμῶν τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἀγωγῆς.

Λέγω τῆς ἀγωγῆς, ὅχι τῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι ἄλλο τὸ μὲν καὶ ἄλλο τὸ δέ. Τὴν δὲ διακρίσιν ἐπιβάλλει ἡ θέα τῶν ἀγῶνων, τοὺς ὁποίους καὶ ὑμεῖς ἰδίως καὶ πάντες πανταχοῦ οἱ ὁμογενεῖς δὲν ἐκπύσωμεν καταβάλλοντες ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς προσόδου. Ἄλλ' ἡ διανοητικὴ πρόοδος δὲν ἐπεταί ὅτι συμβαδίζει μετὰ τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως, μετὰ τῆς ἀγωγῆς. Ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ καὶ βελτιώσεως τῶν σχολείων, δὲν ἀπαλαττόμεθα τῶν μεγάλων εὐθυνῶν, τὰς ὁποίας φέρομεν ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν νέων γενεῶν. Δὲν εἶναι δίκαιον, οὔτε ὠφελῆ τὸ νὰ μεταβιβάζωμεν τὴν εὐθύνην ταύτην εἰς τοὺς διδασκάλους, εἰς τοὺς ὁποίους παραδίδονται τὰ τέκνα. Τὸ σχολεῖον δὲν ἀρκεῖ αὐτὸ καὶ μόνον. Ὀλόκληρος ἡ κοινωνία φέρει τὴν εὐθύνην τῆς γενεᾶς, ἡ ὅποια θὰ τὴν διαδεχθῆ. Διὰ τοῦτο ἐπι-

τρέπεται ἴσως καὶ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας τέκνα νὰ ἐρευνῶσι κατὰ πόσον πταίωμεν, ποῦ καὶ διατί χωλαίνωμεν, καὶ νὰ σκέπτονται πῶς καὶ διὰ τίνων μέσων εἶναι δυνατόν νὰ προετοιμασθῶσιν οἱ ἐπερχόμενοι εἰς τρόπον, ὥστε ν' ἀναδειχθῶσι καλλίτεροι ἡμῶν.

Ἐπὶ δύο ἤδη γενεάς, ἢ καὶ τρεῖς, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, (τὸ γένος, καθὼς λέγετε ἐνταῦθα), διέρχεται κρίσιν σπουδαίαν: τὴν μεταβολὴν τῶν πατροπαραδότων ἠθῶν καὶ ἐθίμων του. Δὲν λέγω ὅτι ἀποτελοῦμεν ὡς πρὸς τοῦτο ἐξαιρέσιν. Εἰς τὸ διάστημα τοῦ λήγοντος αἰῶνος αἱ βάσεις τῆς κοινωνικῆς υπάρξεως ἠλλοιώθησαν, κατὰ τὴν μάλλον καὶ ἥττον, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, εὐρωπαϊκὴν καὶ μὴ. Πανταχοῦ οἱ γέροντες περατηροῦν μετὰ τινος λύπης συμπτώματα ὅχι ἀνόμοια τῶν παρ' ἡμῖν παρατηρουμένων. Ἀλλὰ εἰς ἡμᾶς ἡ μεταβολὴ ἐπῆλθε βικιοτέρα καὶ βίβικωτέρα, ἢ δὲ μετὰ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος διαφορὰ εἶναι, κατὰ συνέπειαν, πλέον ὀρθοαλοφάνης. Τὰ πάντα μεταβλήθησαν συγχρόνως, σχεδὸν διὰ μιᾶς, καὶ ἐκ τῶν ἄκρων εἰς τὰ ἄκρα: τρόπος τοῦ ζῆν, ἐνδυμασία, ἐκπαίδευσις, ἔθιμα, σχέσεις τῶν νέων πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἐντὸς τῆς οἰκογενείας, καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, αἱ σχέσεις μετὰ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν βαθμίδων καὶ ἡλικιῶν καὶ φύλων. Τί δὲ τὸ πρῶτον καὶ ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης ἐσπευσμένης μεταβολῆς; Τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα ἦτο, δυστυχῶς, ἡ περιρρόνησις τοῦ παρελθόντος, τὸ ὅποσον ἠβελήσαμεν διὰ νέας ἐπιφανείας νὰ συγκαλύψωμεν. Τῆς δὲ τοιαύτης τοῦ παρελθόντος περιρρονήσεως συνέπειαι φυσικῆ ὑπῆρξεν ἡ χαλάρωσις τοῦ αἰσθήματος τοῦ σεβασμοῦ, τὸ ὅποσον ἦτο ἡ βάσις καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ὑπόστασις τῆς πρὸ ἡμῶν ἑλληνικῆς κοινωνίας. Μὴ ἄρα γε ἡ ἐξασθένεισις τοῦ αἰσθήματος τούτου εἶναι ἡ πηγὴ τῶν κακῶν, ὅσα δύναμεθα νὰ προσάψωμεν εἰς τὴν παρούσαν κοινωνικὴν μας κατάστασιν;

Ἀλλὰ πῶς ἐπῆλθεν ἡ χαλάρωσις τοῦ αἰσθήματος τοῦ σεβασμοῦ; Ἄς ἐξετάσωμεν τὴν πρᾶγμα διὰ παραδειγμάτων. Πῶς ἦσαν αἱ πλεῖστοι οἰκογενεαὶ πρὸ πενήτηντα ἐπὶ, ἢ καὶ ὀλιγωτέρων;—Ὁ πατήρ, ἢ τοῦλάχιστον ὁ πάππος, ἐφύρει ἀκόμη ἀντερά, ἢ μήτηρ ἢ φακιάλη. Ἀλλ' ὁ υἱὸς εἶχε γρηγοροφασεῖ ἢ δὲ κόρη εἶχε καταλείπει. Κατὰ συνέπειαν, συναίσθησις ἐκ μέσης τῶν τέκνων ὑπεροχῆς περὶ τὸν ἐξωτερικὸν τύπον τοῦ πολιτισμοῦ, συναίσθησις τὸσον ἰσχυρότερα, καθύσον καὶ οἱ γονεῖς τὴν ἀνεγνώριζον καὶ τὴν παρεδέχοντο. Δὲν ἐνθυμεῖσθε, οἱ σύγχρονοί μου, ζεύγη ἠρραθωτισμένων, φερόντων ὑπερηφάνως εἰς τὸν περίπικτον τὰ εὐρωπαϊκὰ τῶν ἐνδύματα; Δὲν ἐνθυμεῖσθε τὴν γραίαν μητέρα, συνοδεύουσαν τοὺς νέους, (διότι ἡ ἀρχαία τῶν ἠθῶν αὐστηρότης δὲν ἐπέτρεπεν εἰσέτι τὸ νὰ ἐξέρχονται μόνον), ἀλλὰ συνοδεύουσαν αὐτοὺς ἐξόπισθεν, — ταχύνουσαν τὸ

γεροντικὸν βῆμα διὰ νὰ τοὺς προφθάσῃ, — φέρουσαν τὸ φακιάλη, σημεῖον, ὅτι ἔμενον ἔτι ἐκτὸς τοῦ ἐπιστάτου νέου πολιτισμοῦ; Διὰ τοῦτο ἡ γραία τοὺς ἠκολούθει, ὡς ὑποδεστέρα, ὁ δὲ γαμβρὸς ἀντὶ αὐτῆς, ἐδίδεν εἰς τὴν νύμφην τὸν βραχίονα, καὶ ἡ θυγάτηρ προεπορεύετο τῆς μητρὸς—καὶ ἐχαλαροῦτο τὸ πρὸς τοὺς γέροντας γονεῖς σεβας!

Θέλετε καὶ ἄλλο; Ἴδου τὰ γράμματα: ὁ πατήρ ἐγνώριζε μόνον τὰ ἑλληνικά· ἐγνώριζεν ἴσως καλλίτερον ἢ ὅσον τὰ ἔμαθεν ὁ υἱὸς του, ἀλλ' αὐτὸς ἐδιδάχθη καὶ γαλλικά· ἡ μήτηρ ἀνεγίνωσκε μόνον ἢ κόρη ἔμαθεν ἐπίσης ὀλίγα γαλλικά, ἔμαθε καὶ χορὸν, ἔλαθε καὶ ὀλίγα μαθήματα πιάνου. Νέα λοιπὸν ἐνίσχυσις τῆς ὑπεροφίας τῶν τέκνων καὶ νέα τῶν γονέων ταπεινώσις!

Ἀληθῶς ταῦτα παρῆλθον. Οἱ γονεῖς τῆς σημερινῆς γενεᾶς φοροῦν φραγκικά, ἐδιδάχθησαν καὶ γαλλικά καὶ χορὸν, μετὰ δὲ γονέων καὶ τέκνων δὲν ὑπάρχει πλέον ἢ προτέρα διαφορὰ ὡς πρὸς τὴν περιβολὴν καὶ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν. Ναί, ἀλλ' οὐχ' ἥττον ἢ σήμερον γενεὰ ἀνατρέφεται ἢ ἀνετρέφη ὑπὸ τῆς γενεᾶς, ἢ ὅποια πρώτη προσέλαθε τὸν ἐξευρωπαϊσμὸν καὶ πρώτη μᾶς εἰσήγαγεν εἰς τὸν ἡμιπολιτισμὸν καὶ τὴν ἡμιμάθειαν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀγωνιζόμεθα νὰ ἐξέλθωμεν. Ἡ γενεὰ ἐκείνη ἔλαθε πρώτη τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ μὴ ἀπονήμι εἰς τοὺς πρεσβυτέρους τὰς ἐνδείξεις σεβασμοῦ, τὰς ὁποίας ἄλλοτε οἱ υἱοὶ προσέφερον εἰς τοὺς πατέρας των. Ἡ γενεὰ ἐκείνη ἐξηκολούθει νὰ προσαγορεύῃ τοὺς γονεῖς διὰ τοῦ πληθυντικοῦ σεῖς, ἀλλ' ἐπέτρεψεν εἰς τὰ τέκνα τῆς τὴν χρῆσιν τοῦ ἐνικοῦ σὺ. Τότε οἱ νεώτεροι ἐξηκολούθουν νὰ μὴ καπνίζωσιν ἐνώπιον τῶν γονέων των, οὔτε νὰ ὑψώσωσιν ἐνώπιόν των τὴν φωνήν. Ταῦτα δὲν εἶναι ὅσον φαίνονται μικρὰ καὶ ἀσήμαντα, διότι τὰ πάντα ἀλληλένδετα. Ἡ ἐλάττωσις τοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς γέροντας σεβασμοῦ συνεπιφέρει τὴν ἐλάττωσιν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς πᾶν ὅτι ἐσέβοντο ἐκεῖνοι, πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, πρὸς τοὺς ἀνωτέρους λόγῳ εἴτε ἀρχῆς, εἴτε κοινωνικῆς βαθμολογίας, εἴτε μαθήσεως... δὲν προσθέτω καὶ λόγῳ πλούτου, διότι φοβοῦμαι ὅτι χάριν τούτου καὶ μόνου γίνεται ἐξαιρέσις. Συνεπιφέρει πρὸς τούτους τὴν ἐλάττωσιν σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἡδὴ λεγόμενας προλήψεις, πρὸς τὰς θρησκευτικὰς παραδόσεις, πρὸς τὰ θεῖα. Ἄν δὲ ὅλα ταῦτα σαλευθῶσι, ποῦ μένει τὸ σεβας πρὸς ἐαυτὸν, τὸ ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὴν συνείδησιν, ἐκεῖνο τὸ ὅποσον πρὸ πάντων ὀφείλομεν νὰ ἐμπνέωμεν εἰς τοὺς νέους, διότι εἰς αὐτὸ συγκεραλιούται ἡ ἀληθῶς καλὴ ἀγωγή; «Πάντων δὲ μᾶλλον αἰσχύνεο σαυτὸν», ἔλεγεν ὁ Πυθαγόρας.

Ἀναγνωρίζω, τὸ ἐπαναλαβάνω, ὅτι μετὰ τῆς ἡδὴ γρηγορούσης καὶ τῆς νέας γενεᾶς ὑπάρχει διαφορὰ ὀλιγωτέρα ἢ ὅτε εἴμεθα ἡμεῖς νέοι, καὶ ὅτι θὰ εἶναι ὀλιγωτέρα ἔτι μετὰ τῆς ἡδὴ

ἀναβαλλούσης γενεᾶς καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς. Διαφορὰ θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε, διότι ἐκάστη μὴ στάσιμος κοινωνία εὐρίσκεται εἰς διαρκῆ μεταβατικὴν κατάστασιν. Ἄλλ' εἶναι σπάνια τὰ παραδείγματα ὡς τὸ γενόμενον παρ' ἡμῖν. Ἀληθῶς, ὅτι θελήσαντες ἐξ Ἀνατολιτῶν νὰ γίνωμεν κατὰ τὸν πολιτισμὸν Εὐρωπαῖοι, ἐζητήσαμεν, οὕτως εἶπεῖν, ν' ἀνακτήσωμεν ἀπολεσθεῖσαν πατρικὴν κληρονομίαν, ἀφοῦ ὁ νεώτερος πολιτισμὸς εἶνε προῖον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ ἔργον εἶχε τὰς δυσκολίας του καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ συντελεσθῆ διὰ μιᾶς· ἤρχισεν, ἐξακολουθεῖ καὶ θὰ τὸ συμπληρώσωμεν! Ἀλλ' ὅμως ἀνάγκη νὰ μὴ λησμονώμεν, ὅτι ὁ πολιτισμὸς, τὸν ὅποιον ἀπομιμούμεθα, ἔλαθεν εἰς τὰ ξένα ἔθνη χροῖαν ἰδιαιτέρων, προερχομένην ἐκ λόγων ἱστορικῶν, οἵτινες δὲν ἐπέδρασαν εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἱστορικὴν διέλιξιν. Ἡμεῖς δύναμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν, ὡς σκοπὸν καὶ ὡς τέλος, τὴν διατήρησιν τῶν ἐθνικῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τῶν παραδόσεων τῶν πατέρων μας, εἰς τρόπον ὥστε ὁ νέος πολιτισμὸς, τὸν ὅποιον ἀποκτῶμεν, νὰ γίνῃ πραγματικῶς ἰδικὸς μας καὶ νὰ μὴ παρομοιάσῃ πρὸς στολὴν ξένην, τὴν ὅποιαν μὴ γνωρίζοντες πῶς νὰ φορέσωμεν, ἐνδύομεθα ἀνάποδα. Ἡ ἀπομίμησις τῶν ξένων ἔχει τοὺς κινδύνους τῆς. Ζητούντες νὰ ἰδιοποιηθῶμεν ἦθη καὶ ἔθιμα, τὰ ὅποια μακρόθεν μόνον καὶ κατ' ἐπιφάνειαν γνωρίζομεν, κινδυνεύομεν νὰ ἐκλάβωμεν πολλάκις τὸ ἄχρον ἀντὶ τοῦ σίτου. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν τοιούτων σκοπέλων ἡ ἀσφαλτετέρα πῆξις, ὁ φωτεινότερος φάρος εἶναι, καὶ πάλιν, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ χαλαρωθέντος αἰσθήματος τοῦ σεβασμοῦ. Τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ αἰσθήματος τούτου ἂς ἐπιδιώξωμεν εἰς τὴν ἀγωγήν τῶν τέκνων. Ἄς ἐνσταλάξωμεν εἰς τὴν ψυχὴν των, ὑπὸ οἰκονομικῆς μορφῆς θέλετε, τὸ ἀρχαῖον γνωμικὸν τοῦ Πυθαγόρου. Ἄς μὴ λησμονώμεν ποτέ, ὅτι καθῆκον ἔχομεν νὰ προετοιμάσωμεν τοὺς νέους διὰ τὴν πάλιν τοῦ βίου, ὅχι μόνον διδάσκοντες εἰς αὐτοὺς γράμματα καὶ ἐπιστήμας καὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς καλῆς δῆθεν ἀνατροφῆς, ἀλλὰ πρὸ πάντων μορφοῦντες τὸν χαρακτῆρά των.

Ἡ μόρφωσις τοῦ χαρακτῆρος! Ἴδου ὁ σκοπὸς, πρὸς τὸν ὅποιον ὀφείλομεν ν' ἀποβλέπωμεν. Ἡ ἀγωγή οὐδὲν ἄλλο ἀληθῶς σημαίνει ἢ τὸ πῶς νὰ ριζωθῆ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν παιδῶν ἡ χρηστότης, ἢ ἔξις τοῦ νὰ πράττωσι τὸ ἀγαθόν. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται, ἐκ μέρους τῶν γονέων, τὸ νὰ βοηθῶσι τὰ τέκνα των ἀκαταπύστωτος, ἐπιτηδείως, ἀλλὰ καὶ ἀνεπισθῆτως, — ὅπως μάθωσι νὰ νικῶσι τὰς πρὸς τὸ κακὸν ῥοπὰς των καὶ συνειθίσωσι νὰ προτιμῶσιν, ἂνευ δισταγμοῦ, τὸ ὀρθὸν πάντοτε καὶ τὸ ἀγαθόν, ὅπως ἐφαρμόσωσιν ἐνωρὶς καὶ αὐτοβούλως εἰς τὴν ζωὴν των τὸν ὠραῖον μῦθον τοῦ Προδίκου. Ἀλλὰ διὰ μύθων δὲν καταροῦται

τοῦτο, οὔτε διὰ παραινέσεων, οὔτε διὰ τιμωριῶν ἢ ἐνθαρρύνσεων. Κατορθοῦται μόνον διὰ τοῦ παραινέσεως. διὰ τῆς ἀτμοσφαιρῆς, τὴν ὅποιαν δημιουργεῖ περὶ τοὺς παῖδας ὁ καθημερινὸς τῆς οἰκογενεῖας βίος. Πῶς νὰ προσδοκῶμεν τὴν καρποφόρησιν ἠθικῶν παραγγελημάτων, ἐὰν πῶς οἱ ἡμεῖς δὲν τὰ ἀκολουθοῦμεν; Προτὸν ἀναθρέψωμεν τὰ τέκνα μας, ἀνάγκη νὰ ἐπιβλέπωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀνάγκη νὰ συμπληρῶσομεν τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἀνατροφήν. Ἄλλως ματαιοπονοῦμεν. Τὸ πρῶτον, τὸ κύριον, τὸ διαρκές ἐργαστήριον ἀγωγῆς εἶναι ἡ οἰκογένεια. Ἐντὸς αὐτῆς τὸ τέκνον θὰ διδασθῆι λεληθῶτως τὸν ἠθικὸν νόμον, κατὰ τὸν ὅποιον θὰ ῥυθμισθῆ κατόπιν τὰς σκέψεις καὶ τὰς πράξεις του.

Οἱ γονεῖς ὀφείλουσιν εἰς τὰ τέκνα τῶν ἀδιάκοπον, πεφωτισμένην καὶ πλήρη στοργῆς ἀρωγὴν εἰς τὸν δύσκολον ἀγῶνά των πρὸς περιστολὴν τῶν βραχυῶν ὁρμῶν τῆς φύσεως καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς τάσεως. Ὁ ἀγὼν οὗτος ἐξαιρουμένη καθ' ὅλην τοῦ βίου τὴν διάρκειαν, αἱ δὲ πιθανότητες τῆς νίκης μεγαλείτεροι, δι' ὅσους ἐλάβον ἐντὸς τῆς οἰκογενεῖας τὰ πρῶτα καλὰ μαθήματα ἐκ τοῦ παραινέσεως καὶ ἔτι μόνον ἐκ διδασμάτων. Ἡ καρδιά καὶ ἡ διάνοια τοῦ παιδὸς εἶναι ζῆλον εὐπλάστους. Πρωτίστη τοῦ ἰδιότητος εἶναι ἡ μίμησις ἢ κρίσις καὶ ἡ διάκρισις ἐπέρχονται ἀκολουθῶς, διαμορφούμεναι καὶ αὐταὶ ἀνάλογως τῆς ἐξ ἀρχῆς δοθείσης καλῆς ἢ κακῆς διευθύνσεως· ὁ παῖς μιμεῖται ὅ, τι βλέπει καὶ ἀκούει, ὥστε τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν πούτων ἐντυπώσεων, ἐκ τοῦ παραινέσεως. Πῶς θέλετε, φέρ' εἶπεν, ν' ἀποστραφῆ τὸ ψεῦδος, ἐὰν ἐντὸς τῆς οἰκογενεῖας ἀκούῃ τὴν ἀλήθειαν παραινέσεως; Αἱ ἐπιπλήξεις καὶ τιμωρίαι δὲν ὠφελοῦν, ἐνὸς παραμένει ἐντὸς τῆς ψυχῆς του ἡ ἐντύπωσις, ὅτι οἱ ποσειότεροι λέγουσιν ψεύματα καὶ δὲν τιμωροῦνται. Ἄρα τὸ ψεῦδες εἶναι κακὸν διὰ μόνους τοὺς μικρούς· οἱ δὲ μικροὶ ἔπεισαν φύσει εἰς τὴν ἀπομίμησιν τῶν μεγάλων. Νομίζουσιν, ὅτι ἐμεγάλωσαν πράττοντες ὅσα καὶ οἱ ποσειότεροι. Μιμῶνται δὲ πρὸ πάντων τὰ κακά, ὅτι μόνον διότι τοῦτο εἶναι εὐκολώτερον, ἀλλὰ μάλιστα διότι τὰ θεωροῦν ὡς ἰδία τῶν μεγάλων καὶ ἀπαραγευμένα εἰς μόνους τοὺς μικρούς. Προσοχὴ λοιπὸν εἰς τοὺς τοῦτους, εἰς τὰς ἐκφράσεις, εἰς τὴν συμπεριφορὰν μας! Ἀναλόγως τοῦ διδόμενου παραινέσεως θὰ καταστῆ ὁ χαρακτήρ, θὰ διαπλασθῆ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδός. Διὰ τῶν ἐπιπλήξεων μόνον καὶ τῶν τιμωριῶν δὲν ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπός, οὔτε διὰ τῶν ἐπαίνων καὶ τῶν ἀμοιβῶν. Ἄπ' ἐναντίας αἱ ἀμοιβαὶ ἀποβαίνουσιν ἐπιβλαβεῖς ἐνίοτε. Ἀνταμείβοντες, λόγου χάριν, ἢ ἐπαινοῦντες τὸν παῖδα διότι δὲν εἶπε ψεῦμα, ἢ δὲν κατακτατῆ πᾶν μὴ ἀνήκον εἰς αὐτόν, ὑποτιμῶμεν τὴν ἀξίαν τῆς φιλαληθείας καὶ τῆς ἀκεραιότητος. Οἱ παῖδες πρέπει νὰ ἐν-

νοήσωσιν ἅπ' ἐκείτων, ὅτι ἀκούσα ἰκανοποιήσῃς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος εἶναι ἡ ἐνδομυχοῦς ἡμῶν εὐχαρίστησις, — ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀρετῆς εἶναι φυσικὴ καὶ ἀπαραίτητος ὑποχρέωσις, καὶ ὅτι ἡ εὐθύτης τοῦ χαρακτήρος εἶναι ὑπερέταρα παντὸς ἐπαίνου καὶ πάσης ἀμοιβῆς. Προσοχὴ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τυφρὰν ψυχὴν των ἢ ἐπαρσις διὰ τὴν ἀρετὴν δῆθεν καὶ τὴν φρόνησιν των, ἢ διὰ τὴν εὐμάθειαν καὶ τὴν εὐφροσύνην των, ἢ (τὸ καὶ χειρότερον) δι' ὅσα ἄλλα πλεονεκτήματα παρέχει ἡ κοινωνικὴ θέσις ἢ ὁ πλοῦτος τῶν γονέων των. Ἀτυχῶς, τὴν σήμερον, ἡ διδασκόμεν ἐν γένει ἀνατροφή ἐξάπτει τῶν παιδῶν τὴν ματαιότητα. Τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, τὰ διδόμενα εἰς αὐτοὺς δαπανηρὰ παίγνια, αἱ ὑπερβολικαὶ θωπεῖαι, τὸ θάρος, τὸ ὅποιον λαμβάνουσιν ἀπέναντι τῶν ποσειότερων, ὅλα ταῦτα οὔτε εἰς τὴν παύσάν των εὐτυχίαν συντελοῦν, οὔτε προπαρασκευάζουσιν τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν των. Ἄντι τοῦ νὰ ὑποβάλλωμεν οὕτω τὴν ματαιότητά των, ἢ προσπαθῶμεν μάλλον ν' ἀναπτύξωμεν εἰς τὴν ψυχὴν των τὸ σωτήριον αἴσθημα τοῦ σεβασμοῦ. Τοῦτο δὲν εἶναι δύσκολον. Οἱ ποσειότεροι ἐπιβάλλουσιν φύσει τὸ σεβᾶς εἰς τοὺς μικρούς, διότι εἶναι μεγάλοι. Τὸ αὐξάνει δὲ καὶ τὸ διατηρεῖ ἡ ἐξέλιξις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας συνδυαζομένης μετὰ τὴν πατρικὴν στοργήν. Ὅταν τὸ τέκνον σεβᾶται τοὺς γονεῖς του, θὰ μεταφέρῃ εὐκόλως τὸ σεβᾶς τοῦ εἰς τοὺς ποσειότερους, εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, εἰς πᾶν ὅτι χωρῶσται νὰ σεβηθῆται. Ἐπέρχεται δὲ τότε καὶ τὸ σεβᾶς πρὸς ἐαυτὸν μετὰ τὴν πολυτίμον ἀδελφὴν του, τὴν μετριοφροσύνην, τὴν σεμνοπρέπειαν. Ἡ σεμνότης ἀποτελεῖ τὸν ὠραιότερον στολισμὸν τῆς νεότητος, ἀλλὰ τοῦτο κινδυνεύουσιν νὰ τὸ λησμονήσωμεν. Ἄς προσπαθῶσομεν νὰ τὴν ἐπαναφέρωμεν εἰς τοὺς νέους, πείθοντες αὐτοὺς, ὅτι ἡ καλλιτέρα ἐνδειξις τῆς ἀξίας εἶναι ἡ μετριοφροσύνη· ἐμφανίζει τοῦλάχιστον, καὶ ἐὰν ἔτι ἄλλο, τὴν ὑπαρξίν ἀμφοβολίας τινὸς ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν ποσειότερων μας καὶ, κατὰ συνέπειαν, τὴν ἐπιδεκτικότητά βελτιώσεως καὶ προόδου. Τοῦτο ἐκφράζει ὁ Πλούταρχος διὰ χειριστάτης παραινέσεως. «Οἱ γονεῖοί, λέγει, βλέπουσιν εὐχαρίστως καὶ » προαίοντες τοὺς στόχους τοὺς καλλίμους καὶ » νέοντας πρὸς τὴν γῆν. Τοὺς δὲ ὑφῴντας ἀγε- » ρῶγως τὴν καρδίαν ποσειοῦν, ἐννοοῦντες, » ὅτι εἶναι κενοὶ καὶ ἐλαργοί. Οὕτω ἐκ τῶν νέ- » ων οἱ μάλλον κούροι καὶ στεροῦμενοι βαρύντη- » τας ἔχουσιν τὸ περισσώτερον θάρος. Ἡ συμπε- » ροῦν τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν ὑπερψίαν των » ἢ κούφους παρέργεται μόνον καθ' ὅσον ἡ μά- » θησις ἀρχίζει νὰ φέρῃ καρπούς.»

Οἱ νέοι, οἱ ἀληθῶς μὴ κούροι, ἢ βλέπωσιν τῶν ἀνοήτων τὴν ἀταξείαν. Καλλίστην τοῦτο

μάθημα μετριοφροσύνης. Ὅτε ἄνθρωποι μηδεμιᾶς ἀξίας ὑπερφανεύονται ἐνώπιον ἡμῶν διὰ προσόντα, τὰ ὅποια μόνον αὐτοὶ ἀποδίδουσιν εἰς ἐαυτούς, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ κλονηθῆ διὰ τινος ἀμφοβολίας ἢ ἐκτίμησις τῆς ἰδίας ἡμῶν ἀξίας; Εἶναι δυνατόν βλέποντες τοὺς τοιοῦτους, νὰ μὴ σκεφθῶμεν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ ἡμεῖς νὰ πλανώμεθα ὡς πρὸς τὴν περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἰδέαν; Καλὸν, μέγιστον, ἢ εἰς ἐαυτὸν πεποιθήσις, ἀλλὰ καλλίτερον ἔτι τὸ νὰ συνδυάζηται μετὰ τινος δισταγμοῦ ὡς πρὸς τὰ ποσειότερα ἡμῶν. Ἐὰν πᾶν μὴ τὰ ἐχόμενα, ἢ μετριοφροσύνη δὲν θὰ τὰ μικροῦν.

[Ἐπεται τὸ τέλος] Δ. ΒΙΚΕΛΛΑΣ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐξεδόθη, ἀναλώμασι τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, τὸ ἔργον εὐρεθῆν συνταγμάτων τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων. Ὁ ἐκδότης Κ. Κένων προέταξε μακρὰν εἰσαγωγήν, ἐν ἣ περιγράφει τὸν πάπυρον, ἐξετάζει τὰ κατὰ τὴν γνησιότητα αὐτοῦ, ἀναλύει δὲ τὸ περιεχόμενον, ἐξαιρῶν ἰδίως τὰ χωρία ἐκεῖνα, δι' ὧν διορθοῦνται ἢ διαλευκάνονται τὰ τῶνος περὶ τοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀθηναίων παραδεδομένα. Ἐν ταῖς σημειώσεσι σαφηνίζονται ὅσα τῶν χωρίων χρήζουσιν ἐρμηνείας, παρεξηταζόμενα πρὸς τὰς σωζόμενας πηγὰς. Ἡ γνησιότης τοῦ κειμένου εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται ἀμφιβολίαν, πάντα δὲ ὅσα ἐπάγεται ὁ Κ. Κένων πρὸς ἀπόδειξιν αὐτῆς οὐδεμίαν ἐπιδέχονται ἀντιρρησην. Ἀλλὰ δὲν φαίνεται ἐξ ἴσου κεκρυμμένον τὸ ζήτημα: ἂν ἡ ἀριστοτελικὴ αὕτη συγγραφή εἶναι ἔργον γνήσιον τοῦ μεγάλου φιλοσόφου. Ὁ Κ. Κένων παρατηρεῖ ὅτι ἔχουμεν βεβαίως πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γνωστὸν καὶ ὑπὸ πολλῶν συγγραφέων ἀναφερόμενον σύγγραμμα περὶ τῶν Ἀθηναίων Πολιτείας· δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἰσχυρισθῶμεν μετὰ πάσης βεβαιότητος, ὅτι τὸ πονημάτιον τοῦτο εἶναι γνήσιον τοῦ Ἀριστοτέλους ἔργον. Ταῦτα κατὰ τὴν Νέαν Ἠμέραν.

Ὁ καθηγητὴς H. Weil ἀνήγγειλεν ἐπ' ἐσχάτων εἰς τὴν ἐν Χαρισίσις Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν τὴν ἀνεύρεσιν νέων ἀποσπασμάτων τοῦ Εὐριπίδου, γενομένην ὑπὸ τοῦ κ. Flinders Petrie ἐν τινὶ τάφῳ τοῦ Κουρῶ (Φηγιούμ) καὶ ἀναγνωσθέντων ὑπὸ τῶν κυρίων Sayce καὶ Machaffy. Ἐκ τινῶν ἄλλων ἐγγράφων, τὰ ὅποια μετὰ τῶν ἀποσπασμάτων εὐρέθησαν ἐν τῷ αὐτῷ ὑπογείῳ, ὑποτίθεται ὅτι ἡ ἀντιγραφή τῶν στίχων τοῦ Εὐριπίδου ἐγένετο πρὸ τοῦ ἔτους 230 π. Χ., διότι εἰς τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀναφέρονται τὰ ῥηθέντα ἔγγραφα. Τὰ ἀποσπάσματα τοῦ Εὐριπίδου εἶνε τρία καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τῆς Ἀντιόπης. Τὸ μακρότερον τῶν ἀποσπασμάτων κατέχει δύο στίχους. Γνωστὸν εἶνε ὅτι πρὸ τινῶν ὁ κ. Weil εἶγεν ἐκδόσιν καὶ ἄλλα τοῦ Εὐριπίδου ἀποσπάσματα, περὶ ὧν πολὺς εἶχε γίνῃ λόγος καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ παρ' ἡμῶν.

Ὁ Θεμιστοφῶς τοῦ Σαρδοῦ θὰ παρασταθῆ ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Βρυξελλῶν.

Τὰ διάφορα γερμανικὰ πανεπιστήμια ἀριθμοῦσιν κατὰ τὴν τριέτουςαν γεωμετρικὴν ἐξαμηνίαν φοιτητὰς ὡς ἑξῆς: Τὸ τοῦ Βερολίνου 5,527, τὸ τῆς Λειψίας 3,458, τὸ τοῦ Μονάχου 3,382, τὸ τοῦ Βυρζεβούργου 1,544, τὸ τῆς Τυβίγγης 1,250, τὸ τοῦ

Βρεσλάου 1,246, τὸ τῆς Βόννης 1,219, τὸ τῆς Ἐρλάγγης 1,054, τὸ τῆς Εἰδελβέργης 970, τοῦ Στρασβούργου 947 κλπ. Τοὺς ὀλιγωτέρους φοιτητὰς ἔχει τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Ροστόκ 371. Ὁ ὅλος δὲ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ἀνέρχεται εἰς 28,711.

Κατὰ μίμησιν τῆς ἐν Βερολίῳ Ἐλευθέρας Σκηνῆς συνιστᾶται ὁμόνομος τοικότη καὶ ἐν Βιέννῃ.

Ἐν Μονάχῳ ἰδρύθη ἑταιρεία πρὸς διάδοσιν νέας διεθνούς γλώσσης ἣτις φέρεται τὸ ὄνομα Esperanto καὶ ἐφευρέθη ὑπὸ τοῦ Δρος Σάμενχοφ ἐν Βαρσοβίᾳ. Τῆς γλώσσης ταύτης ἀναγνωσματάρια ἐξεδόθησαν ἤδη εἰς 14 εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Κατὰ τὰς γερμανικὰς ἐφημερίδας, ὁ Σουλτάνος ἀσχολεῖται μετὰ πολλοῦ ζήλου περὶ τὴν σπουδὴν τῆς γερμανικῆς γλώσσης αἱ δὲ πρόσδοι αὐτοῦ εἶνε σημαντικαί. Οὕτω κατὰ τὰς συνδιαλέξεις μετὰ τοῦ Γερμανοῦ πρεσβευτοῦ ὁ Ἀβδούλ Χαμητ σπανίως ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν διερμηνέως, ἐδήλωσε δὲ ποτε πρὸς τὸν αὐτὸν πρεσβευτὴν, ὅτι εἰς δευτέραν ἐπίσκεψιν τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἐλπίζει ὅτι θὰ δυνηθῆ νὰ χειρισθῆ τὸν φίλτατον μονάρχον γερμανιστί. Ὁ Σουλτάνος ἀρέσκειται πολὺ καὶ εἰς τὰ προϊόντα τῆς γερμανικῆς φιλολογίας, ἰδίως δὲ εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Χάινε καὶ τοῦ Γάιμπελ, ὧν καλλίστην τουρκικὴν μετάφρασιν ἔχει ὡς βοήθημα. Ἐκφορᾶται δὲ ἐπιφαντικῶτα καὶ περὶ τῶν ἔργων τῆς Βασιλείσσης τῆς Ρωμοῦνίας, τῶν ὁποίων βαρύτερον ἔκδοσιν ἔχει λάβῃ παρὰ τῆς συγγραφέως ὡς δῶρον.

Ἐξεδόθη τὸ Δ' τεῦχος τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τμημάτος τῶν Ἀνακρινώσεων τοῦ Γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, δι' οὗ συμπληροῦται ὁ ΙΕ' τόμος τοῦ περιοδικοῦ τούτου. Ἐν τῷ προκειμένῳ τεύχει δημοσιεύονται τέσσαρες πραγματεῖαι περὶ τῶν εὐρημάτων ἐν τῷ παρὰ τὰς Θήβας ἱερῷ τῶν Καθίρων ὑπὸ τῶν κκ. P. Wolters, B. Graef καὶ E. Szanto καὶ ἑτέρῃ πραγματεῖα τοῦ κ. W. Doerpfeld περὶ τοῦ ἵπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνακαλυφθέντος παλαιστάτου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, δι' ἣς ἀνασκευάζει ἀνακρίθειαι τινὲς τῆς περὶ Ἐκατομπεδίου ἤτις ἐκδοθείσας διατριβῆς τοῦ κ. Λόλλιγκ. Πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον ἔχουσιν αἱ ἀνακρινώσεις περὶ τοῦ ἱεροῦ τῶν Καθίρων, ἐν ᾧ πρὸ πενταετίας περίπου ἔλαβε τὴν ἀδειαν παρὰ τῆς Γενικῆς Ἐφορείας τῶν ἀρχαιοτήτων νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς τὸ Γερμανικὸν Ἰνστιτούτον, ὅτε ἐκ προσκατήματός τινος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας κατενοήθη ἡ σπουδαιότης τοῦ ἱεροῦ ἐκεῖνου. Αἱ δημοσιεύμεναι ἀνακρινώσεις συμπληροῦσι τὴν ἐν προηγουμένους τεύχεσι δημοσιευθεῖσαν περιληπτικὴν ἐκθεσιν περὶ τοῦ συνόλου τῶν εὐρημάτων, διότι κατὰ τινὰ δόλωσιν τοῦ κ. Βόλτερς, τὸ Ἰνστιτούτον παρασκευάζει τὴν ἐκδοσὴν ἰδίας μονογραφίας περὶ τοῦ παρὰ τὰς Θήβας Καθίρου, ἐν ἣ λεπτομερέστατος θὰ γείνη λόγος περὶ αὐτῶν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μαροῦνη I Γεωργίου Πατριολογικὸν Πίνακας, Εἰδήσεις ἱστορικῆς, βιογραφικῆς περὶ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου μέγιστος Ἰωακείμ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, 36 — 1884. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Οἱ χρονολογικοὶ πίνακες οἰωνοῦσιν ἀρχόντων πόσον εἶναι συντελεστικοὶ εἰς τὴν ὀρθὴν ἀναπαράστασιν τῶν διαφόρων τῆς ἱστορίας περιόδων οὐδεὶς σήμερον ἀγνοεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ τῶν παλαιῶν ἀρχόντων τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ὑπάτων τῆς Ῥώμης, ἵνα εἰς τούτους μόνον περιορισθῶμεν, ἀνέκαθεν μετὰ πολλῆς

σπουδῆς συνετάσσοντο οἱ πίνακες καὶ ἕως τῶρα ἀκόμη διαρθεύονται καὶ συμπληροῦνται μὲ τὴν βοήθειαν μάλιστα τῆς ἐπιγραφικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης τῶν νομισμάτων. Καὶ τῶν πρώτων λοιπὸν Ἀρχιερέων τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, τῶν Πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ἀκριβῆς χρονολογικοὶ πίνακες, ὅταν μάλιστα συνοδεύονται ὑπὸ εἰδήσεων ἱστορικῶν καὶ βιογραφικῶν, εἶναι μεγάλης σημασίας ἔργον. Ὅχι δὲ μόνον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἡ ἱστορία πολλαχῶς διαφωτίζεται, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλου ἡ ἱστορία τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Καὶ ποῖαν μὲν θέσιν ἡ Ἐκκλησία κατεῖχεν ἐν τῇ κοινωνικῇ τάξει τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους οὐδεὶς ὑπέροισι ὁ ἀγνοῶν, ὅθεν καὶ πάντες γινώσκουσι τὴν μεγάλην ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν ἤσκησαν οἱ Πατριάρχαι ἐπὶ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην τροπὴν, ἣν ἔτυχε νὰ λάβωσι τὰ ἔθνηκα ἡμῶν πράγματα. Μετὰ δὲ τὴν ἀλῶσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Πατριάρχης κατεστάθη ὄχι μόνον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ δουλεύοντος Γένους ὁ ἀρχηγός. Τίνας λοιπὸν ὑπῆρξαν οἱ κατὰ τὴν διάστημα τῶν αἰῶνων ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχεύσαντες, ποτε ἀκριβῶς ἕκαστος ἔδρασε ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀπὸ ποίας ἐπισκοπῆς ἀνυψώθη εἰς τὸ ὑπάτον ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα, ποῖος τίνα ἱστορικὰ γεγονότα ἕκαστος ἐξ αὐτῶν συνέδεσε τὸ ὄνομα τοῦ ἐπ' ἀγαθῷ ἢ ἐπὶ κακῷ, πάντα ταῦτα εἶνε ζητήματα, τὰ ὅποια φυσικῶς δὲν ἐνδιαφέρουσι μόνον τοὺς εἰδικῶς ἀσχολουμένους περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πάντα λόγιον ἀξίον τοῦ ὀνόματος.

Πλὴν δὲ τούτου, ἐπειδὴ οἱ κατορθώσαντες νὰ ἀναβῶσι τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, προέπει ἐξ ἄπαντος διὰ τινὰς λόγους ὑπεροχῆς οἰαζόμενοι νὰ κατώρθωσαν τοῦτο, ἡ ἱστορία τῶν Πατριαρχῶν, ἥτις ἐξ ἄπαντος προέπει νὰ συνοδεύῃ τὴν χρονολογικὴν αὐτῶν μνησιν, διαφωτίζει πλείστα σημεῖα τῆς μερικῆς καὶ ἰδιαιτέρας ἱστορίας τῶν διαφόρων ἐλληνικῶν κομμῶν καὶ πόλεων, ἐν αἷς οἱ Πατριάρχαι ἢ ἐγεννήθησαν, ἢ ἐδίδαξαν ἢ ἐρηματίσαν ἐπίσκοποι πρὸ τῆς ἀναρρήσεώς τινος εἰς τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα.

Τοιοῦτους καταλόγους τῶν Πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκτενεστέτους ἢ συντομωτέτους ἔχομεν καὶ ἄλλους, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἀνεκδοτοί, ἀλλ' ὁ νῦν ἐκδοθεὶς καὶ ἐξ οὗ ἐλάθωμεν ἀφορμὴν νὰ γράψωμεν ταῦτα, εἶναι πληρέστερος καὶ ἀκριβέστερος ἐν πολλοῖς, διότι ὁ φιλοπρησίας αὐτὸν ἤδυνθη ὄχι μόνον τὰς τῶν προηγουμένων αὐτοῦ ἐργασίας νὰ ἐπιωρεθῇ, ἐξελεγχῶν καὶ τὸ ἀκριβὲς αὐτῶν, ὅσκις εἶχον ἀνακριθείας ἀλλὰ ἐκ πηγῶν ἄλλων νὰ πορισθῇ πλείστα εἰδήσεις.

Ἀκριβῆ περὶ πάντων τούτων τῶν ζητημάτων ἔνοισιν δύναται νὰ λάθῃ ὅστις ἀναγνώσῃ τὴν *Προδρομικὴν* (ἢ ἐπεθυμῶμεν ἡμεῖς ἄλλην ἐπιγραφικὴν οἰωνοῦ ποτε τοῦ βιβλίου. Ἐκεῖ πολλὰ ἔχη νὰ μάθῃ ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα περίεργος. Πόθεν ὁ τίτλος ὁ πατριαρχικός, πῶς κατὰ καιροῦς ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου καὶ ἡ χειροτονία του, πῶς ἀνεύθυντο οἱ Πατριάρχαι καὶ τινες καὶ προνομίαι τῶν, ποῖα τὰ καταλύματά τῶν, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἀξιοπερίεργα βλέπει ἐκεῖ ὁ βουλομένος. Ἠθέλητε δὲ καὶ εἰκόνας νὰ μᾶς παραθέτῃ τινῶν Πατριαρχῶν, ἐπιρρανεστάτων μάλιστα ὁ κ. Γεδεών, πρῆγμα ἀξιόλογον, διότι καὶ εὐχάριστον εἶναι νὰ βλέπωμεν τὰς σεμνὰς μορφὰς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐποίησαν τὴν καθ' ἡμῶν Ἐκκλησίαν εἰς χρόνους παλαιούς, τινὲς μάλιστα εἰς χρόνους ἱεροτέρους, ὅτε καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ μετ' αὐτῆς καὶ τὸ Γένος ὀλοκλήρην ἐπεροῦοντο ἐν σκότει καὶ σκιά θανάτου, καὶ συγχρόνως κινεῖ τὸ ἐνδιὰφέρον ἡμῶν τὸ νὰ λαμβάνωμεν ὁπωσδήποτε ἔνοισιν καὶ περὶ τῆς ἐξωτερικῆς περιβολῆς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἀπ' οὗ μάλιστα ἡ ἱστορία τοῦ ἐθνῶ-

ματος, περὶ ἧς τόσον ἐνδιαφέρονται οἱ ξένοι ὡς σχετικῆς πρὸς τὰ ἔθνηκα αὐτῶν πράγματα, παρ' ἡμῖν οὔτε ἐξηγησθῆναι ἕως τῶρα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἔσοιεν τις συστηματικῆ, τοῦλάχιστον καθ' ὅσον ἡμεῖς εἰσεύρομεν, περὶ αὐτῆς ἔργον. Δυστυχῶς οὐδεμίαν φροντίδα ἐνόμισαν καλὸν νὰ λάβωσιν οἱ ἐκπονήσαντες τὰς εἰκόνας περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς αὐτῶν ἐκτελέσεως. Ἡ τοιαύτη δὲ αὐτῶν κακῆ ἀπεικασίς φοβούμεν μῆπως ἐλαττώσῃ καὶ τὴν πεποιθήσιν, ἣν πρέπει τις νὰ ἔχη περὶ τῆς ἐξ ὀρισμένων μνημείων γενήσιας αὐτῶν ἀναπαραστήσεως.

Ὅπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρῆγμα καὶ οἰαζόμενοι ποτε ἄλλας ἐλλείψεις καὶ ἂν εὖρα τις ἐν ἔργῳ, τοῦ ὁποίου θὰ ὑπῆρξε τῷ ὄντι πολὺ δυσχερῆς ἡ συμπῆξις, ἢ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ νέοι αὗτοι *Πατριαρχικοί Πίνακες* θὰ προστεθῶσιν εἰς τὰ καλὰ ἐλληνικὰ βιβλία, ἐν οἷς δυναμέθα προσερίως νὰ εὐρίσκωμεν τὸν θεσασυρὸν τῶν εἰδήσεων, ὁ ὧν συναποτελεῖται ἀξιόλογον καὶ περισπούδατον μέρος τῆς πατρίου ἱστορίας. Σ.

ΓΡΑΦΟΛΟΓΙΑ

Α' Ζήτημα πρὸς λύθιν.

Εἰς τίνα ἐκ τῶν συνεργατῶν τῆς Ἑστικῆς ἀνήκει τὸ κάτωθι αὐτογράφων; Διὰ τίνων σιφῶνων ἐπὶ τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος φθάνετε εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτόν καὶ ὄχι εἰς ἄλλον;

Ἡ φρῶν, ἐρῶνιαι

Ἡ δημοσιευθῆ ἐκ τῶν ἐπιτυγῶν ἀπαντήσεων ἡ μάλλον δικαιολογημένη γραφολογικῶς καὶ θὰ δοθῇ εἰς ἀμοιβὴν ἐν καλῶν βιβλίον εἰκονογραφημένον.

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΧΑΡΤΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Ἐν καὶ ἐν πόσα κίμωνον;
- Διατί αἱ ἐξυπναὶ μνημαῖκες ἀγαποῦν τὸν ἔθνον;
- Τί ἐστιν ἐπιτυχία;
- Τί κίμωνις μὲ τὸν πειρασμόν;
- Διατί ἐπλάσθημεν ἀνόμοιοι;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- Ἐρ. Τί παράγει περισσότεραν θερμότητα;
- Ἀπ. Τὸ σιγάρι τοῦ γραφείου μου, διότι περιέχει πλείστα ἐπιστολάς μὲ θερμὰ συγχαρητήρια, μὲ θερμὰς συστάσεις, μὲ θερμῶτα παρακλήσεις. *Ρήγας.*
- Ἐρ. Δύο καὶ δύο πόσα κίμωνον;
- Ἀπ. Ἐν . . . τετράπων. *Ἄθλιος.*
- Ἐρ. Ποῖα εἶνε ἡ καλύτερα ἡλικία;
- Ἀπ. Ἐκείνη, ἣν δὲν ἔχομεν πλέον. *Ἰησοφοκωρτός.*
- Ἐρ. Ἄνευ τίνος δύναται νὰ ζῆτῃ ὁ ἄνθρωπος;
- Ἀπ. Ἄνευ πνεύματος. *Δέλια.*
- Ἐρ. Τί μισεῖ περισσότερον ἡ γυνή;
- Ἀπ. Τὸν ἀδιάκριτον, ὅστις ἐρώτῃ περὶ τῆς ἡλικίας τῆς. *Πατωμένιαδος.*
- Ἐρ. Ἄνευ τίνος δύναται νὰ ζῆτῃ ὁ ἄνθρωπος;
- Ἀπ. Ἄνευ καρδίας — ἡ γυναῖκα μου ἐπάτησε τὰ σπράντα. *Ὁ σάβυρος*